

Leaf River -yhtiön
saha vihittiin USA:ssa

Kymiyhtiö 2

Sisältö huhtikuussa 1977

Miten irti lamasta?	1
Suomalaishenkinen työnjuhla aitoamerikkalaiseen tyyliin	4
Osakkuusyhtiöt 6: Leaf River Forest Products Inc.	8
Tilinpäätös vuodelta 1976	14
Uusi soodakattila kitkatta käyntiin	16
Aerator uusissa tiloissa	20
Kannattava lakko	22
Mitä kuuluu? Rentoutusta kangaspuiden äärestä	23
Perheenemäntien Kerho I on 30-vuotias	34
Katugallup Iisalmessa: Kymistä mieleen puutavara ja Soinlahti	26
Tapasimme vieraan	27
Tästä puhutaan	28
Järjestöjen kuulumisia	35
Matkapäiväkirja 40 vuoden takaa: Suomi sulo Pohjola	36
Pukujuhla Koskelassa	38
Vuoden palokuntalainen Teuvo Tanska	
Syntymäpäiviä	40
Takakannen sisäsivu: Manan majoille	

Tämän numeron valokuvaajat:

Pressfoto, Eero Niinikoski, Tuomo Pitkänen, Iiro Nurminen, Pekka Lonka, Maritta Hanjoki, Reijo Virta, Veikko Talvi, Heli Kyllönen, Väinö Hintukainen ja Kari Suhonen.

Kansipaperi: Diamondstar 150 g/m²

Arkit: Diamondstar 115 g/m²

Kansikuva

Leaf River -yhtiön uuden sahan vihkiäiset pidettiin maaliskuussa New Augustassa, Mississippissä, Yhdysvalloissa. Virallisen ohjelman jälkeen tarjottiin koko juhlayleisölle kevyt itsepalveluateria amerikkalaiseen tapaan.

Foto

Eero Niinikoski/Kymi Kymmene, Kuusankoski

ISSN 0356—0538

Toimitus

Kymi Kymmene Tiedotusosasto
Niementie 13, 45700 Kuusankoski
Puh. keskus 951-47 012

- Päätoimittaja: Eero Niinikoski puh. 416
- Toimitussihteeri: Heli Kyllönen puh. 390
- Toimittajat:
Reijo Virta puh. 207
Marja-Leena Mauno puh. 753
Pekka Lonka puh. 913-55 221
- Toimituksen sihteeri:
Maritta Hanjoki puh. 417

Kirjapaino

- Kymi Kymmene Paperi
Kouvolan Kirjapaino

Neuvottelukunta

- Kuusankoski: Niilo Vepsäläinen, Lassi Niemelä, Pentti Vättö, Eino Rihula, Helena Pesu, Anders Lund, Harry G. Wihlund ja Eero Niinikoski
- Juankoski: Aaro Torvinen, Jorma Pajari ja Anu Laitinen
- Halla: Veijo Pulkkinen, Ake Nykänen ja Lilli Olsson
- Soinlahti: Kalevi Rüppinen, Marja Eskelinen ja Kalevi Laukkanen
- Karkkila: Kaj Antas, Lauri Virolainen, Terttu Järvi, Arvo Rintala, Kauko Piironen, Pekka Lonka ja Leif Lindberg
- Heinola: Raili Niemelä, Osmo Pyyhtinen, Pentti Helenius, Leo Rauhala ja Kauko Nieminen
- Salo: Elvi Vettenranta, Raimo Auranen, Jaakko Korpela ja Roger Holmberg
- Santasalo: Anna-Liisa Tuomala, Tauno Mäenpää, Erkki Virtanen ja Pertti Vuorio

HEIKKI PÄRNÄNEN

johtaja Suomen Metsäteollisuuden Keskusliitosta

Miten irti lamasta?

Miten irti lamasta on parin viime vuoden aikana ollut lottovoittoon verrattava kysymys; sitä paljon suurempikin, sillä antaisihan oikea rivi työtä työttömille, pysäyttäisi lamankin aikana laukkaavan inflaation ja kääntäisi kansakuntien hyvinvoinnin tasaiseen turvattuun kasvuun. Vaikka itse en harrastakaan lottousta, olen tämän esityksen puitteissa lupautunut etsimään niitä ilmiöitä, jotka mielestäni ovat vaikuttaneet laman syntyyn, samoin kuin niitä keinoja, joilla siitä päästäisiin irti.

Lama ei kysy talousjärjestelmää

Monet väittävät, että lama on yksinomaan kapitalististen maiden ilmiö. Vaikka jokainen tulkoonkin uskossaan autuaaksi, on totuuden nimessä toki todettava, että vaikeuksista eivät ole selvinneet sosialistisetkaan maat.

Eri järjestelmissä, niin kuin eri kulttuureissakin, saman asian ilmenemis- muodot ovat vain erilaiset.

Sosialistisissa maissa laman ilmen- tymiä ovat olleet tavarapula ja pitkät jonot. Kun jäädytettyjä hintoja on sit- temmin jouduttu korottamaan, on kansa reagoinut tähän mielenosoituk- sin. Pienten SEV-maiden maksutase- tilanne ei ole sen parempi kuin pienten kapitalististenkaan maiden, raha ei riitä välttämättömienkään tuontitava- roiden ostoon. Eivätkö nämä liene merkkejä jostakin muusta kuin suh- danne- ja pulavapaista markkinoista?

Isot pärjäävät parhaiten

Puheet myös siitä, että tämä lama lopettaa vedon kapitalismista ja mark- kinataloudesta, ovat myöskin ennen- aikaista toiveajattelua. Maapallo pyö- rii tästä eteenkin päin omalla mallil-

laan ja eri valtakunnat sillä mallilla, mistä eniten tykkäävät.

Isot yleensä pärjäävät paremmin kuin pienet — kutsuttakoon tätä vaikka luonnonlaiksi, joka pitää paik- kansa myös kansantalouksiin. Niinpä esimerkiksi Länsi-Saksa on selvinnyt lamasta vähimmin vaurioin kuin mo- net pienemmät maat, mikäli vertailu- pohjaksi otetaan inflaatiiovauhti, ta- loudellinen kasvu jne. Sama pätee suhteessa sosialistisiin maihin. Toi- saalta mitä kehittyneempi ja isompi sosialistinen maa on, sitä enemmän se on kiinni ulkomaankaupasta ja tätä kautta myös markkinataloudesta.

Menneisyydestä löytyvät laman syyt

Vanha historioitsija sanoo, että ymmärtääkseen tulevaisuutta on syytä katsahtaa menneisyyteen. Tähän sil- taan nojaan minäkin etsiessäni kan-

Miten irti lamasta?

sainvälisiä, meistä riippumattomia syitä nykyisen laman ja sen tuomien haittavaikutusten syntyyn.

Kustannuskehitys ja velat

Ensimmäinen merkittävä oire oli läntisten markkinatalousmaiden maksu- ja valuuttajärjestelmässä jo aiemmin ilmenneet häiriöt, joita 1970-luvun alussa tapahtunut USA:n dollarin vapauttaminen aikaisemmasta kulasidonnaisuudesta ei pystynyt korjaamaan. Perimmäinen syy tuolloin niin kuin edelleenkin jatkuvaan epävarmuuteen valuuttojen kurssikehityksestä oli eri maiden erilainen kustannuskehitys ja ulkomainen velkaantumistila, joka luonnollisesti aiheuttaa kauppakumppaneissa epäilyjä taloudellisesti heikosti pärjäävien maiden kykyyn vastata sitoumuksistaan. Mikäli tässä mielessä taloudellinen tasatarvo — nykyinen muotisana — olisi myös konkreettista eli kaikilla pyyhkisi yhtä hyvin, ei olisi ongelmiaakaan.

Raaka-aineiden hinnat ja energiakriisi

Toinen laman syntyyn vaikuttanut tekijä oli pitkään suhteellisen vakaana pysyneiden raaka-ainehintojen äkillinen ja jyrkkä nousu, joka kärjistyi energiakriisiin ja sen aiheuttamaan muutokseen kaikkien teollisuusmaiden aikaisemmissa hinta-, kustannus-, kannattavuus- ja tuotantosuhteissa. Samalla se sekoitti suhdanneaaltojen

rytmin ja teki tulevaisuuden ennustamisen entisestäänkin vaikeammaksi.

Tulonjakoa kehitysmaille

Raaka-aineita vievät maat ovat valtaosaltaan ns. kehitysmaita. Tässä mielessä raaka-aineiden hintojen nousu oli siten vain kansainvälistä tulonjakoa teollisuusmailta kehitysmaille, joiden puolesta tässä tasa-arvoon tähtäävässä maailmassa monet eriarvoisuuden vastustajat olivat ääni käheänä jo pitkään huutaneet. Kun vapaaehtoista laskun maksajaa ei löytynyt — kuka nyt elintasostaan tinkisi — maksetaan tuota laskua nyt yhteisvastuussa hidastuneen kansainvälisen kaupan, laman ja sen seurauksien muodossa.

Suomi maksajien seurassa

Myös Suomi sai tästä kansainvälisestä vekselistä osansa. Toiseen omatekoiseen lamavekseliin se oli kirjoittanut nimensä jo aikaisemmin sillä talous- ja yhteiskuntapolitiikalla, jota täällä viime vuosina on harjoitettu. Otan pari esimerkkiä selventääkseni, mitä edellä olevalla tarkoitan.

Ahneuden seuraukset

Valtaosa inflaatiostamme ja ongelmistamme on syntynyt poliittisessa kentässä, joka on viritänyt kansalaiset sellaiseen hyvinvoinnin kasvun automatiikkaan, ettei huononakaan aikana tingitä mistään. Puolueet tekevät tässä ensiarvoista työtä laatimalla satasivuisia ohjelmia, joissa kaikki hyvä, minkä kaukokatseinen ihminen voi keksiä, vaaditaan toteutettavaksi.

Kun elo on rajallista, halutaan tulevaisuuden toiveet toteuttaakin mieluummin tänään kuin huomenna. Näin tulevaisuus on jo tänään diskontattu eli syöty. Kun seuraavankin sukupolven täytyy osoittaa pätevyytensä, kierre vain pahenee. Julkinen menotalous paisuu, kuten on tapahtunut, yli äyräittensä. Lisäksi julkisten palvelujen — lisääntyvän terveyden- ja sairaanhoidon, opetustoimen yms. — hinnat kohoavat nopeammin kuin keskimäärin muualla kansantaloudessa.

Hintasäännöstely ei auta, sillä silloin ei kukaan palvele, ja jos auttaisi-kin, se rajoittaisi ihmisen valinnanvapautta. Myös hampaanporaus ulkomailla tullee vielä kalliimmaksi, joten kansainvälinen kilpailu ei tässä mielessä pure. Julkisen talouden menojen nopealla paisuttamisella on siten ollut oma vaikutuksensa siihen, miksi meillä hinnat ja kustannukset ovat nousseet voimakkaammin kuin muualla maailmassa, missä lähtökohdat ja resurssit ovat olleet meitä paremmat.

Kuka kaiken hyvän maksaa?

En vastusta äidin palkkaa, isän palkkaa, opiskelijan palkkaa, eläketurvan lisäämistä, ilmaista sairaanhoitoa, pitkiä lomia, lyhyitä työpäiviä, viihtyisää työympäristöä ja niin-kin tasa-arvoinen olen, että olkoot minusta vaikka kaikki pomoja, jos siten parhaiten toteuttavat itseään. Kesämökit ovat myös mukavia, etelässä saa aurinkoa jne.

Valitettavasti vain sattuu olemaan niin, että kaiken tuon ansaitsemiseksi jonkun olisi tehtävä työtäkin ja maksaa lysti. Valtio ei voi sitä tehdä, kun sen olisi kerättävä veroja selviytyäkseen urakasta ja se olisi taas riistoa. Vaikka haluaisimmekin rakentaa malliyhteiskunnan, josta koululaitoksemme jo antaa eräitä osviittoja — opettaja tekee työn ja oppilaat arvostelevat — se liian nopeasti toteutettuna johtaa kaaokseen, kun tärkein vaikuttaja, laskun maksaja, puuttuu.

Hullunmyllyssä ollaan

Otan toisen esimerkin, joka osoittaa toiselta taholta kekseliäisyytemme omatekoisen inflaatioikiliikkujan luoja ja eräänä taloudellisten vaikeuksiemme osatekijänä.

Poliittisina äänestäjinä, kuten edellä todettiin, me halusimme kaikkea hyvää ja nopeasti. Palkanansaitsijoina me kuitenkin kieltäydymme maksamasta tuon hyvän tuottamiseen vaadittua hintaa. Palkat ylös ja verot alas on päivän vaatimus. Lisäksi haluamme palkkapolitiikkaan solidaarisuutta ts. vähempiosaisille kakusta suhteessa enemmän kuin parempiosaisille. Tämäkin on päivän tema. Käytännössä

tuo periaate on kuitenkin unohdettu ja jokainen vaatii ainakin saman verran kuin muut.

Tuloksena onkin ollut ns. liukumien johdosta kansantalouden palkanmaksumahdollisuudet suuresti ylittäneet korotukset, jotka yhdistyneenä julkisen talouden paisumisen hullumyllyyn ovat kaivaneet sitä kuoppaa, jossa nyt olemme. Kun valtio samalla progressiivisen verotuksen johdosta on saanut "ilmaista rahaa" kansalaisten toiveiden toteuttamiseen eli menojensa helppoon lisäämiseen, ei ole ihme, että inflaatio-oravapyörä on pyörinyt.

Paradoksaalista kyllä, ei esim. työehtosopimuksissa saavutettuja sosiaalietuuksia ole paljolti edes arvostettu. Niitä pidetään itsestään selvinä, eikä ajatella että samaa rahaa ne ovat maksaneet kuin suora palkkakin. Sitten vain ihmetellään, miksi toivotusta luostarin puutarhasta onkin tullut puoskarin luutarha, miksi entisen tytön haaveet kengistä, jotka näyttävät ulkoa pieniltä, mutta ovat sisältä väljät, onkin reaaliensioiden kasvutoiveen suhteen nyt toteutumassa päinvastaisena. Markkoja on kyllä tullut, mutta ostovoima on heikentynyt.

Oma on vikamme

Hätätilassa on sitten ruvettu haukkumaan järjestelmää — kukapa nyt itseään morkkaisi — ja vaadittu koko systeemin muuttamista. Joku haluaa valtiosta samanlaisen — ellei se jo lähes ole — kuin jääkiekkomaalivahitimme Urpo Ylösen kobrahäsi, joka poimii kaiken. Se ei suinkaan nosta kuopasta — mielestäni vain sitä syventää mm. loputtomalla byrokratialaan.

Systeemin vika ei ole se, että itse olemme päättömiä ja että esim. jo prosentti ja prosenttilasku on meille aina ollut niin vaikea käsite, että sitä emme ole ymmärtäneet kuin alkoholissa, ja sielläkin väärin.

Nyt järki käteen

Kun edellä olen pitkälti esittänyt syitä nykyiseen ahdinkotilaamme johtuen muuttuneesta kansainvälisestä tilanteesta, omasta haluttomuudestamme nähdä metsää puilta ja hoitaa talouspolitiikkaamme sekä erottaa toiveet ja todellisuus, on jo aika esittää

keinoja, jotka helpottaisivat ulospääsyä umpikujasta.

Ulkomaisiin suhdanteisiin emme voi vaikuttaa, mutta toki olisi kohtaisessa kotimaisessa talouspolitiikassa paljon korjattavaa. Ennen kaikkea siinä mielessä, että yrityselämän toimintaedellytykset ovat nykyisellään olemattomat.

Yritysten hyvinvointi — ihmisten hyvinvointi

Muutama kuukausi sitten suoritetun tutkimuksen mukaan teollisuuden tulorahoitus oli keskimäärin enää noin prosentin velkapääomasta ja eräillä aloilla, kuten metsä- ja tekstiili-teollisuudessa, jo negatiivinen eli tulot eivät riittäneet korkojen ja verojen maksuun.

Vaikka jotkut eivät elinkeinoelämästä ja teollisuudesta tykkäisikään, niin tämä kuitenkin vastaa tilannetta, jossa esim. asunnonomistajalla tulot eivät enää riitä asuntovelkojen korkojen ja kuoletusten maksuun.

Miksi sitten lääkkeenä koskevat vain yritysten toimintaedellytysten parantamista, johtuu siitä, että silloin kun Suomen kansalaisilla on toimi, mihin tulla, on myöskin toimeentulo. Näin yritysten toimintaedellytyksiin — olivatpa ne sitten valtion tai yksityisten — liittyy saumattomasti Suomen kansalaisten toimeentulomahdollisuudet.

Tuotanto ja työllisyys turvattava

Vaikka velkaantuneisuus jo onkin suuri, tarvitaan ensi hätään tuotanto-toiminnan jatkuvuuden ja työllisyyden turvaamiseksi edes nykyisellä tasolla lisälainarahoitusta Suomen Pankin myötävaikutuksella.

Järkevää tulopolitiikkaa

Tämä tilapäisrahoitus tuo avun vain, mikäli tulopolitiikassa noudatetaan maltillista linjaa ja muulla talouspolitiikalla nopeasti luodaan kustannuksia alentaen ja yritysten rahoitusrakennetta parantaen edellytykset tilapäisluottojen takaisin maksuun.

Kannustavaa veropolitiikkaa

Teollisuuden rahoitusrakenteen korjaamiseksi on alennettava fyysisten henkilöiden varallisuusveroa, toteutettava osakerahoitusta edistäviä, verotuksellisia toimenpiteitä, otettava käyttöön sijoitusyhtiöt ja kehitettävä investointirahoitusjärjestelmää.

Palkansaajien työmotiivin parantamiseksi ja säästämisen kannustamiseksi on myös tuloveroasteikkoa alennettava.

Missään tapauksessa yritysten riittävän tulorahoituksen varmistamiseksi poistoja ja varauksia ei saa kaventaa eikä pääomavoittoverotusta jyrkentää.

Toimenpiteitä kustannusten alentamiseksi

Edelleen tarvitaan myös kustannuksia suoranaisesti alentavia toimenpiteitä. Tällaisena tulee mieleen investointeihin sisältyvän liikevaihtoveron poistaminen kone- ja laiteinvestoinneilta, niin kuin kaikkialla muuallakin maailmassa on, sähköveron poisto ja eräiden muiden tuotantotoimiin kohdistuvien verojen ja maksujen alentaminen sekä myös tulevaisuudessa energian hinnan ainakin ennallaan pitäminen.

Nopea toiminta voi pelastaa

Mikäli näin nopeasti toimitaan ja käytännön talouspolitiikassa voidaan sanoihin voitto, omistus, kannattavuus, pääoma, yritystoiminta jne. suhtautua muutokin kuin kirosanoina, uskon, että devalvaatio voidaan välttää, joskaan yritysten asema ja maamme ahdinkotila ei luonnollisesti parane kertaheitolla. Saamme parhaassakin tapauksessa varautua hitaampaan hyvinvoinnin kasvuun lähivuosina, jolloin toivottavasti talkoohengellä yhteisesti kyetään peittämään lamakuoppa. □

Johtaja Pärnäsén kirjoitus on esitetty radiossa 27.2.1977. Väliotsikot toimituksen.

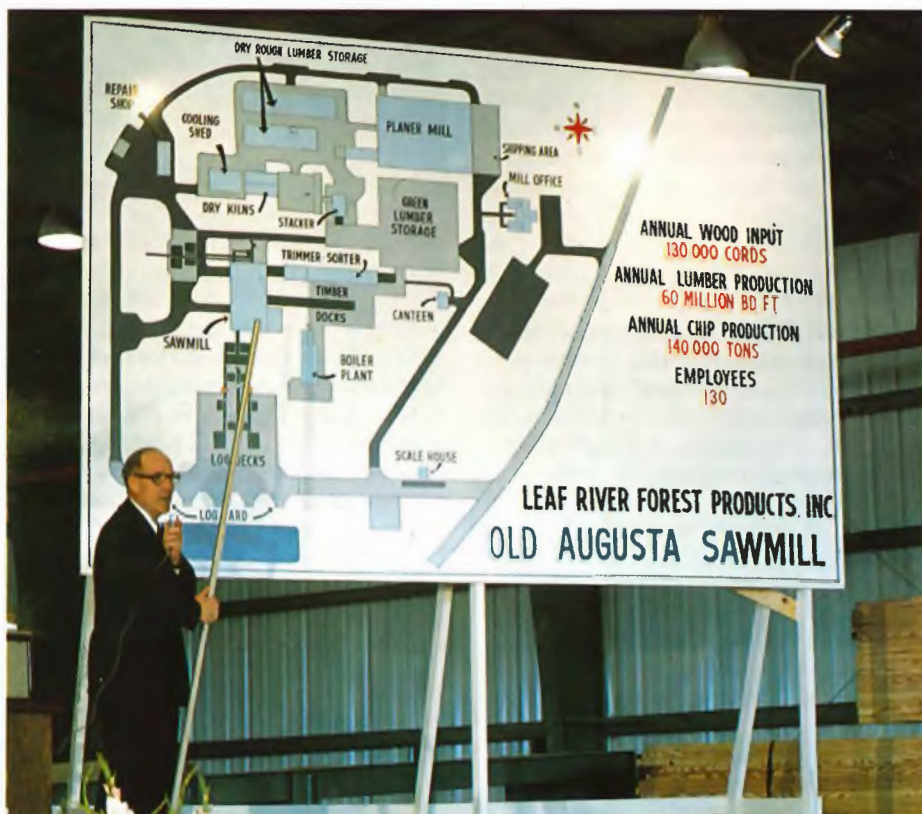

Suomalaishenkinen työnjuhla aitoam

● Vain 14 kuukautta sen jälkeen kun raivaustraktori oli purrut kiinni Leaf River -yhtiön omistamaan maaperään Yhdysvalloissa, laskeutui Mississipin osavaltion reipasotteinen kuvernööri helikopterilla samalle paikalle juhlistamaan yhtiön upouuden sahalaitoksen vihkiäisiä. Tätä päivää, 22. maaliskuuta 1977, oli odotettu suurella jännityksellä, sillä yllättävät rankkasateet ja näillä leveyksillä harvinaiset lumisateet uhkasivat siirtää juhlinnan tuntuvasti myöhemmäksi. Mutta aikataulussa pysyttiin kaikesta huolimatta. Koekäyttö päästiin alkamaan hyvissä ajoin ja ikään kuin näytteenä nappiinsa osuneesta suunnittelusta ja työn onnistumisesta ajettiin sahalla vihkiäisviikolla ennakkolaskelmat ylittänyt tuotantoennätys.

Tervehdyksessään antoi toim.joht. Erik V. Olander projektin henkilökunnalle tunnustusta hyvästä työstä.

Pääjohtaja Mika Tiivola painotti juhlapuheessaan suotuisten olosuhteiden merkitystä sahanhankkeen onnistumisessa.

Paikallisjohtaja Magnus Wangel selosti juhlayleisölle sahan vaiherikasta rakennusaikataulua sekä esitteli tehdasalueella olevat eri tuotanto-osastot ja niiden toiminnan.

erikkalaiseen tyyliin

Vihkiäistilaisuuden päävieraina nähtiin vas:lta toimitusjohtaja Olander, pääjohtaja Tiivola, kuvernööri Finch, varatuomari Lassenius, vuorineuvos Swanljung ja johtaja Erkko.

Välittömästi kuvernöörin saapumisen jälkeen siirtyivät kaikki kutsuvieraat ja sahan henkilökunta etelän männyn koristeltuun höyläämöhalliin, joka oli muutettu juhlapaikaksi.

Saapuvilla oli runsaat 400 henkilöä. Kaukaisimmat juhlavieraat olivat tulleet Suomesta saakka. Kymiyhtiön hallituksesta olivat läsnä pääjohtaja **Mika Tiivola**, vuorineuvos **Kurt Swanljung**, varatuomari **Tor-Erik Lassenius**, johtaja **Aatos Erkko** sekä Leaf River-yhtiön toimitusjohtaja **Erik V. Olander**. Paikalla oli myös New Augustan pormestari **A.W. Dennis**, muita viranomaisia, lehdistön ja television edustajia sekä lukuisia uuden sahan liiketuttavia. Sää oli hie-
man viileä, mutta kuitenkin aurinkoinen. Ilmassa oli kotisuomalaisen työnjuhlan tuntua, puitteet olivat turt.

Tasan klo 11 aloitti orkesteri vihkiäistilaisuuden ohjelman. Kuultiin peräjälkeen Yhdysvaltojen ja Suomen kansallislaulut, jotka soitti Hatties-

burgista saapunut peräti 90-henkinen Etelä-Mississipin yliopiston puhallinorkesteri. Maamme-laulun nuotit oli saatu orkesterin käyttöön Kuusankosken Työväen Soittajilta.

Suurin suomalaishanke Yhdysvalloissa

Tervehdyspuheessaan toi Leaf River -yhtiön toimitusjohtaja Erik V. Olander esille sen seikan, että uusi saha on Kymiyhtiön ensimmäinen tuotantolaitos Yhdysvalloissa, sekä samalla myös suurin suomalaishanke USA:ssa.

Lisäksi hän palautti kuulijoiden mieliin sahan rakentamiseen liittyneet vaikeudet ja vastukset, joiden voittamisesta hän antoi täyden tunnustuksen projektin suomalaisjohdolle sekä kaikille työhön osallistuneille. Saavutuksena Olander piti myös sitä, että projekti pysyi lasketussa 8,6 milj. dollarin eli 33 milj. mk:n kustannusarviossa.

Suotuisat olosuhteet projektin tukena

Kymiyhtiön hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja Mika Tiivola kiinnitti juhlapuheessaan huomiota niihin kauttaaltaan suotuisiin olosuhteisiin, joissa sahan suunnittelu ja rakentaminen on voitu toteuttaa. Hän kohdisti yhtiön johdon kiitokset erityisesti Mississipin osavaltion viranomaisille sekä Perryn piirikunnan ja New Augustan kaupungin virkamiehille, joiden suosiollisella avustuksella hanketta on voitu viedä eteenpäin suomalaisille entuudestaan lähes tuntemattomassa ympäristössä.

Mississipin kuvernööri Cliff Finch julisti sahan virallisesti käyttöönnotetuksi.

Pääjohtaja Tiivola kosketteli puheessaan lisäksi yhtiön kansainvälistä toimintaa ja selosti sen eri vaiheita.

"Olen hyvilläni voidessani sanoa, että tästä alkaen Yhdysvallat liittyy Kymiyhtiön uudeksi tuotantomaaaksi Englannin, Saksan Liittotasavallan ja Kanadan joukkoon", Tiivola totesi.

Valtava vaikutus alueen talouselämälle

”Minun on suoralta kädeltä tunnistettava, että tällä uudella tuotantolaitoksella on suorastaan valtava vai-

Vihkiäisten ohjelmaan kuului tutustuminen sahan eri osastoihin. Kiertokäyntiin otti osaa koko juhlayleisö.

kutus Perryn piirikunnan talouselämälle. Tämä saha on jo nyt piirikunnan kolmanneksi suurin työnantaja”, sanoi Mississippin osavaltion kuvernööri **Cliff Finch** vihkiäispuheessaan. Lisäksi hän totesi Leaf River -yhtiön palauttaneen alueen väestölle uskon tulevaisuuteen rakentamalla ennakkoluulottomasti uuden tuotantolaitoksen seudulle, missä sitä kipeästi tarvitaan.

Kuvernööri Finch korosti puheessaan erityisesti Leaf River -yhtiön johdon ja osavaltion viranomaisten hyvää yhteistyötä, jonka hän toivoi jatkuvan pitkään. Yllätyksenä koko juhlayleisölle hän kutsui Leaf River -yhtiön suomalaiset johtoryhmän jä-

senet Mississipin osavaltion kunniansalaisiksi.

Puheensa päätteeksi kuvernööri Finch toivotti Leaf River -yhtiön johdolle ja henkilökunnalle parhainta onnea ja menestystä, minkä jälkeen hän julisti sahan virallisesti käyttöönotuksi.

Sateet ja pakkaset yllättivät loppusuoralla

Sahaprojektin vetäjänä toiminut

Tutustumiskierrosta vetivät reippaassa tahdissa toimitusjohtaja Erik V. Olander (vas.), kuvernööri Cliff Finch ja paikallisjohtaja Magnus Wangel. Tilaisuutta suosi aurinkoisen sopuisa sää, mikä oli osaltaan edesauttamassa juhlan onnistumista.

paikallisjohtaja **Magnus Wangel** selvitteli omassa puheenvuorossaan suunnittelun ja rakennustöiden kulkua. Sahahanke julkistettiin kuvernöörin virastossa Mississipin pääkaupungissa Jacksonissa 16. syyskuuta 1975. Suunnittelutyö alkoi marraskuussa ja työt tehdasalueella päästiin alkamaan joulukuussa.

Vuoden 1976 kesäkuussa oli ensimmäinen rakennus valmiina ja samassa kuussa käynnistettiin höyrykattilan asennus. Syksyllä 1976 haittasivat runsaat sateet asennustöitä ja kuluvan vuoden tammikuussa ilmaantuneet pakkaset ja lumisateet jarruttivat töitä toistamiseen. Tästä huolimatta saha

saatiin koekäyttöön 11. tammikuuta, jolloin ajettiin ensimmäiset sahatukit.

Johtaja Wangel esitti Leaf River -yhtiön kiitokset erityisesti konsulttiyhtiönä toimineelle Mid-South Engineeringille sekä lisäksi suunnittelijoille, alihankkijoille sekä laitteistojen toimittajille.

Esityksensä päätteeksi pyysi johtaja Wangel juhlayleisöä siirtymään kiertokäynnille sahan eri osastoille.

Tutustumiskierroksen jälkeen palattiin takaisin höyläämörakennukseen, minne oli katettu värikkäät juhlapöydät.

Työnjuhla hilpeässä hengessä

Tarjolla oli pikkuvoileipiä kymmeninä muunnoksina, lihapullia, makkaroita, leivoksia, kahvia ja virvoitusjuomia. Aterioinnin aikana viihdytti yliopiston jättiorkesteri juhlavieraita parhaansa mukaan. Tunnelma oli hallissa amerikkalaisen välitön koko juhlaakansan ottaessa vilkkaasti osaa hilpeästi polveilevaan keskusteluun.

Kellon lähestyessä 14:ää siirtyi ku-

vernööri Finch osavaltion merivartioston odottavaan helikopteriin ja pyrähti hetkessä yläilmoihin juhlaraiden vilkutusten saattamana. Pian tämän jälkeen vieraat hajaantuivat tahtoihin ja sahan toinen löysi ryhtyi valmistautumaan laitoksen käynnistämiseen. Työt aloitettiin tasan klo 15.

Runsaasti lämpimiä onnitteluja

Juhlapäivän kuluessa Leaf River -yhtiö sai vastaanottaa runsaasti onnitteluja, joita lähettivät uuden yhtiön lukuisat liikututtavat. Onnittelijoiden joukossa olivat mm. Chain-sähköyhtiö, Dixie-tietokoneyritys, First Mississippi National-pankin henkilökunta ja johto, Franklin-puhelinyhtiö, Perryn piirikunnan pankki, Poole-kuljetusyhtiö, State Farm-vakuutusyhtiö, Southern National-pankki ja Standard-konttorikoneyhtiö.

Julkinen sana antoi tunnustusta

Siitä lähtien kun Leaf River -yhtiö aloitti toimintansa Mississippin osaval-

Juhlan tiimellyksessä tarjoutui Kymiyhtiön hallituksen jäsenille tilaisuus pikaiseen palaveriin, vas:ltä Swanljung, Lassenius, Erko ja Tiivola.

Suomalaisvaikutteinen työnjuhla herätti sahan henkilökunnassa uteliasta mielenkiintoa ennakkoon. Kysymyksiä heiteltiin kuvaajalle rentoon tyyliin: Onko tällainen yleistä Suomessa? Osallistuuko aina koko väki juhlintaan? Tarjotaanko siellä vodkaa vai coca colaa...?

tiossa on alueen lehdistö, radio ja televisio seuranneet tiiviisti projektin edistymistä. Kirjoittelu on ollut sävyllään suopeata ja kohteliasta. Viikkipäivänä oli juhlatilaisuudessa saapuvilla runsaasti julkisen sanan edustajia. Hattiesburgin paikallinen tv-yhtiö teki uudesta sahasta ja itse juhlasta laajahkon filmiraportin ja alueen suurimmat lehdet uhrasivat tapahtumalle näkyvästi palstatilaa.

Tiedotukselle sijaa alusta alkaen

Sahan viikkipäivän jälkeen meni painoon ensimmäinen numero yhtiön vastaperustetusta henkilöstölehddestä, jonka nimenä on 'Leaf River News'. Ensimmäisessä numerossa selvitetään mm. sahan eri osastojen toimintaa, kerrotaan metsäosaston työstä, annetaan havainnollinen kuva myyntitoiminnasta sekä esitellään Kymiyhtiön piiriin kuuluvien kansainvälisten yhtiöiden toimintaa.

Lehteä toimittaa Ann Wreglesworth oman toimensa ohella toistaiseksi. Hänen päätyönsä on edelleenkin 'Eurocan News'-lehden toimittaminen Kitimatissa, Kanadassa. □

Paprikalihapullat, makkarat, voileivät ja leivokset tekivät kauppansa höylämöhalliin pystytetyssä värikkäässä puffetissa. Palan painimeksi puhalteli yliopiston 90-miehin jumbo-orkesteri etelän vetäviä rytmejä hämmästyttävällä taidolla.

● Ensimmäisenä suomalaisten perustamana ja johtamana tuotantolaitoksena Yhdysvalloissa aloitti tammikuussa toimintansa Kymiyhtiön tytäryhtiön Leaf River Forest Productsin saha USA:n kaakkoisosassa, keskellä maineikasta syvää etelää. Tuotanto on jo kapasiteetissa ja markkinat näyttävät valoisilta.

Teksti ja kuvat
EERO NIINIKOSKI

Osakkuusyhtiöt 6

● Yhdysvaltain etelävaltiot ovat viime vuosikymmeninä muuttuneet nopeammin kuin mikään muu alue tässä jättimaassa. Vanhalle käytetylle maalle on annettu uutta elinvoimaa, sitä on ryhdytty teollistamaan.

Kaakkoisosan tärkein maatalousvaltio Mississippi käynnisti v. 1940 ohjelman teollisuuden lisäämiseksi. Nykyisin osavaltion väestöä kehoitetaan yhdistämään maatalous teollisuuteen. Ohjelman ansiosta Mississi-

Leaf River

Wangel: "Oli fantastista lähteä liikkeelle tyhjältä. Ei ollut apuna pitkälle erikoistunutta organisaatiota. On ollut pakko tehdä töitä laidasta laitaan."

Miettinen: "Skandinavian oloissa kasvanut puu on ilman muuta maailman parasta, mutta tälläisen puuston etuna on se, että esim. mänty kasvaa täyteen mittaan puolet lyhyemmässä ajassa ja on lisäksi puolet halvempaa."

pissä on voitu perustaa runsaasti uusia työpaikkoja teollisuuteen.

Puuvillan tuotanto on yhä edelleenkin keskeisessä asemassa syvän etelän valtioissa. Sen viljely vain on muuttunut koneelliseksi. Eräs niistä teollisuudenaloista, jotka ovat huomattavasti parantaneet etelävaltioiden taloudel-

lista tilaa 40 viime vuoden aikana, on jatkuvasti laajeneva öljyteollisuus.

Metsäteollisuus kehitysvaiheessa

Etelävaltioiden metsäteollisuus on vasta kehitysvaiheessa Suomeen ver-

rattuna. Viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana on alalla tapahtunut paljon, mutta suomalaisen arvion mukaan "metsäteollisuus on etelävaltioissa vielä heräämässä." Tilaa on siis uudelle tulokkaalle varsin hyvin.

Kymiyhtiön kiinnostus uuden metsäteollisuushankkeen suunnittelussa

pohjautuu siihen tosiseikkaan, että Suomessa on ennen pitkää vastassa raaka-ainepula. Uusia kuitulähteitä on löydettävä maan rajojen ulkopuolelta, jotta paperiteollisuuden laajentamismahdollisuudet voitaisiin varmistaa. V. 1969 aloitetut tutkimukset johtivat lopulta Yhdysvaltojen kaakkoisosaan, missä todettiin olevan parhaimmat puunsaantimahdollisuudet. Tutkimusprojektia vetänyt dipl.ins. **Magnus Wangel** päätyi lopulta ehdottamaan uuden teollisuushankkeen sijoituskohteeksi mississipiläistä Perryn piirikuntaa ja siellä sijaitsevaa piskuista New Augustan kaupunkia.

Syvän etelän tarjoamat edut

"Tämän syrjäisen alueen suurimpi-
na etuina olivat hyvä puun ja työvoiman saanti, erinomaiset liikenneyhteydet, sekä Leaf-joen sijainti kaavailtua sellutehdasta varten. Sijoittumiseen vaikutti luonnollisesti myös viranomaisten hankkeelle myönteinen ja auttavainen suhtautuminen," sanoo Wangel.

Kun päätös uuden tuotantolaitoksen sijainnista oli lyöty lukkoon, al-

Lahdelma: "Emme ole yrittäneet luoda Leaf Riveristä suomalaista yritystä, vaan kyllä malli on amerikkalainen. Toki voimme soveltaa suomalaisia oppeja."

koi tapahtua. Perustettiin tytäryhtiö Leaf River Forest Products, Inc. keväällä 1975, ryhdyttiin laatimaan yksityiskohtaiset suunnitelmat sahaa varten ja neuvoteltiin amerikkalaisten pankkien kanssa rahoitusjärjestelyt päätökseen.

Pahimpaan helteeseen joutuivat ai-

Olander: "Kyllä se vaan on juhlallinen hetki, kun tämän urakan jälkeen voi ottaa käteensä ensimmäisen uudella sahalla valmistetun lankun pätkän. Täytyy tunnustaa, että projektin väki on tehnyt vakuuttavaa työtä pysyessään lujassa aikataulussa ja budjetissa."

van kirjaimellisesti Leaf River -yhtiön suomalainen johtoryhmä ja nykyinen hallitus: toimitusjohtaja **Erik V. Olander** (49), paikallisjohtaja **Magnus Wangel** (50), metsäpuolen johtaja **Reijo Miettinen** (37) ja talousjohtaja **Sakari Lahdelma** (30). Kaikki kokeneita ja lujan ammattitaidon omaavia kymiyhtiöläisiä. Myöhemmin on mukaan liittynyt päteviä sahateollisuuden ammattilaisia eri puolilta Pohjois-Amerikkaa.

Projektityöllä avartava vaikutus

Haastattelujen aikana pulpahtaa tavan takaa esille toteamuksia siitä, kuinka ainutkertainen kokemus on ollut tehdä työtä tämän projektin hyväksi. Se on opettanut suhtautumaan työntekoon uudella tavalla. Asiat on pitänyt panna uuteen arvojärjestykseen.

"Oli fantastista lähteä liikkeelle tyhjästä. Täällä ei ollut apuna sellaista pitkälle erikoistunutta organisaatiota, mihin Kuusankoskella oli ennätetty tottua. Täällä on ollut pakko tehdä itse mitä erilaisempia tehtäviä. Se on ollut harvinainen kokemus," tähden-tää Magnus Wangel.

Leaf River -yhtiön paikallinen henkilöstö on ottanut suomalaisen johdon hyvin vastaan. Ennen muuta ne ovat arvostaneet suomalaisten selväpiirteistä ja avointa johtamistapaa. Esille tulee myös johdon päättäväisyys ja neuvokkuus, joka tuli erityisesti näkyviin rakennustöiden aikaan yllättäneissä tilanteissa. Ensin tuli rankkasateet, sitten lumituisut ja päätteeksi pakkaset, jollaisia ei oltu koettu miesmuistiin. Lämpötila laski ajoittain jopa -20 asteeseen.

Know how -apua sisaryhtiöille

"Käyntiinlähtö vaikeutui hieman tšekiläisen kovan talven johdosta, mutta nyt ollaan jo jonkin aikaa ajettu lähes täydellä kapasiteetilla. Minusta se on tyydyttävä saavutus sahalle, joka on pyörinyt vasta kaksi kuukautta", toteaa toimitusjohtaja Olander.

Mielenkiintoisena kokeiluna Olander pitää teknillis-hallinnollista yhteistyötä, jota projektin toteutuksessa tehtiin Kymiyhtiön osakkuusyhtiöiden kesken. New Augustassa on eri aikoina työskennellyt asiantuntijoita Starilta Englannista, Eurocanista Kanadasta ja pääyhtiöstä Suomesta.

Vuolas Leaf River on antanut nimensä koko uudelle yritykselle.

"Tämä työskentely on luonut hyvän yhteishengen, joka näissä pioneerioloissa on ollut erittäin arvokas saavutus," painottaa Olander.

Uusi saha on osavaltion suurin erillisenä yksikkönä toimiva sahalaiteos. Etelävaltioissa sahat ovat perinteellisesti pieniä perheyriksii, jotka toimittavat tavaraa paikallisille markkinoille. Suuremmat sahalaiteokset on kytketty sellutehtaisiin ja niiden keskeisenä toiminta-ajatuksena on tuottaa haketta tehtaalle.

"Meidän toimintasäteemme on 800 km ja asiakkaamme on tukkuporras. Keskitymme sahauksessa laatuvaaraan, lähinnä ns. puusepän laatuihin. Valmistamme useita eri kokoja, minkä johdosta meillä on mahdollisuus kerätä asiakkaalle sellainen 'palvelupaketti', minkä hän tarvitsee. Hyvien kuljetusolojen vuoksi voimme toimittaa tavarain päivässä autolla perille," sanoo Olander.

Leaf Riverin tulo puutavaramarkkinoille ei ole Olanderin mukaan härttänyt mitään vastustusta tai epätoivoita kilpailukeinoja. Kysymyksessä on siinä määrin laaja markkina-alue, että uuden tulokkaan on mahdollista sulautua siihen joustavasti. Hintayhteistyötä ei tuottajien kesken voida harrastaa Yhdysvaltojen lainsäädännön vuoksi. Sen sijaan on olemassa yhteiselimiä, joissa tehdään teknistä yhteistyötä ja harjoitetaan informaatian vaihtoa.

Laajennusta jo kaavaillaan

"Lähiaikojen suunnitelmista on juuri tässä vaiheessa vaikea kertoa, mutta sen voin todeta, että sahan laajennussuunnitelmat ovat jo piirustus-pöydällä. Lisäkapasiteetilla pyrimme saamaan enemmän haketuotantoa. Näin ollen raaka-ainepohja levenee

suurempaa investointia ajatellen, olette sitten mitä laatua hyvänsä. Väli-vaiheena sahan laajentaminen on mielekäs vaihtoehto. Jos saamme tilaisuuden laajentaa, tuotanto nousee nykyisestä 140 000 m³:stä 230 000 m³:iin. Silloin tätä laitosta voidaan pitää jo suomalaisittainkin suursahana," sanoo Olander.

Paikallisjohtaja Magnus Wangel on

Maurice Taylor toimii sahan päällikkönä. Hän työskenteli aikaisemmin Eurocan-yhtiön palveluksessa Kanadassa.

ollut projektissa mukana vuodesta 1969 lähtien, jolloin asiaa ryhdyttiin tutkimaan. Kun sitten lopulta päädyttiin New Augustaan, törmättiin tietenkin eräisiin alkuhankaluuksiin. Sellaisia olivat mm. etelän ihmisten käyttämä voimakkaan murteellinen englanti ja trooppinen ilmasto, joka erityisesti kesäaikana on yhä edelleenkin suomalaiselle koettelemus.

"Vähitellen pääsimme asioihin kuitenkin sisälle. Meitä auttoi tavattomasti täläisten ihmisten suopeus ja ystävällisyys. Minkäänlaista vastustusta emme ole saaneet osaksemme. Ihmisten luonne on täällä vilkas ja avoin," muistelee Wangel.

"Osavaltio on auttanut meitä monella tavalla. Näkyvin panos on juuri päällysteensä saanut liitostie. Rautatietä sahalle ei ole, sillä sen kustannukset ovat liian suuret."

Töihin pyrkijöitä runsain mitoin

Kun sahalle ryhdyttiin viime syksynä hankkimaan työvoimaa, lähetti peräti 1 200 henkilöä paperinsa. Tästä määrästä pystyttiin työllistämään vain vajaat 10 prosenttia eli 110 henkilöä. Aikaisempi alan kokemus ei ollut eh-

doton edellytys, vaan etusija annettiin lähistöllä asuvalle väestölle. Valituiksi tulneiden työmatka vaihtelee 5 kilometristä 50 kilometriin. Suurin osa henkilöstöstä on kotoisin Perryn piirikunnan alueelta. Mustien työntekijöiden määrä on 20 prosenttia koko vahvuudesta, mikä vastaa alueen väestöllistä jakautumaa mustien ja valkoisten kesken.

Minor E. Crenshaw on vastuussa sahan myyntipuolesta. Asiakkaisiin pidetään yhteyttä etupäässä puhelimitse.

Linda Patterson toimii johtoryhmän sihteerinä. Hän toivoo joskus pääsevänsä käymään Suomessa.

Johtavassa asemassa olevat toimihenkilöt siirtyivät yhtiön palvelukseen eri puolilta Pohjois-Amerikkaa. Sahan päällikkö tuli Kanadasta, tuotantopäällikkö Teksasista, metsäpäällikkö ja myyntipäällikkö Alabamasta jne. Toimistohenkilökunta saatiin lähempää.

Tiedon pitää kulkea esteettä

"Tällä hetkellä sahan koko henkilökunnan vahvuus on 132. Kun höyläämö lähtee kahteen vuoroon, nou-

see henkilöstön vahvuus 150:een. Ihmiset ovat täällä välittömiä: moitteet ja parannusehdotukset tuodaan esille ehkä suoremmin kuin Suomessa. Tähän luonnollisesti vaikuttaa se, ettei meillä ole minkäänlaista luottamus-
miesjärjestelmää, koska väki ei ole järjestäytynyttä. Tiedon pitää kulkea vapaasti ja jokaisella on oltava vapaa pääsy esimiesten luo,” kertoo Wangel.

Sahalla toimii ns. työmaakomitea, missä käsitellään työsuojeluasioita, aloitekysymyksiä ja paloturvallisuutta, joka on sahalaitoksessa keskeisiä ongelmia. Normaali työaika on kahdeksan tuntia. Ensimmäinen vuoro on 7—15.30 ja toinen 16.30—01.00. Suomalaiseen järjestelmään nähden poikkeuksellista on se, että ihmiset työskentelevät aina samoissa vuoroissa. Sahalla tehdään yksinomaan tuntityötä.

Metsänomistusolot Suomea vastaavat

Puunhankinnan organisointi, kuljetuskysymykset ja metsäosaston perus-

peestamme suoraan pystymetsinä. Korjuun ja kuljetuksen suorittavat yksityiset yrittäjät. 40 prosenttia ostamme ns. dealereilta, jotka hoitavat puun suoraan sahalle. Yleensä puu maksetaan heti. Hakkuu-aika on yksityisten metsissä 1—2 vuotta ja valtion metsissä 2—4 vuotta. Tänä aikana tapahtuva kasvu koituu ostajan hyväksi. Korjuuolot ovat meikäläisittäin katsoen varsin hyvät, sillä täällä on tasainen ja kivetön maasto ja tiet melko hyviä. Yrittäjästä riippuen korjuu on pitkälle koneellistettu. Puu tuodaan sahalle 120 kilometrin säteeltä. Sateinen talvikausi, joka kestää täällä joulukuusta helmikuun loppuun pysäyttää usein korjuutyöt lähes kokonaan, kertoo Miettinen.

Täyttää tukkipuuta kolmessa vuosi- kymmenessä

Yhdysvaltain etelävaltioissa puun kasvu on varsin nopeaa. Tukkipuuta saadaan jo 30:ssa vuodessa. Meillä Suomessa on vastaava kasvuaika 70

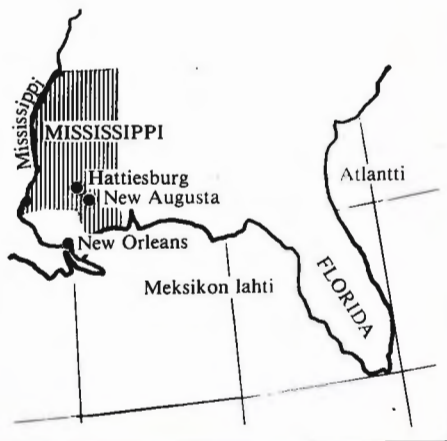

New Augusta

Leaf River -yhtiön saha sijaitsee pienen New Augustan kaupungin vanhimmassa osassa, jota nimitetään Old Augustaksi. Aukkaita kaupungissa on 700. Sijaintipaikan johdosta sahalle on annettu nimi 'Old Augusta Sawmill'. Aivan sahan lähellä virtaa vuolas Leaf-joki, josta puolestaan uusi yritys on saanut nimensä.

Hattiesburg

Hattiesburgin kaupungissa asuu runsaasti yhtiön henkilökuntaa. Matkaa sinne tulee sahalla 45 km. Kaupungissa asuu 38 300 henkilöä. Hattiesburg on yksi osavaltion suurista koulukeskuksista, mistä näkyvimpänä tunnuksena on kaupungissa toimiva Etelä-Mississippin yliopisto. Hattiesburgin perusti v. 1882 tunnettu puutavaramies William H. Hardy. Nimen hän antoi kaupungille vaimonsa Hattien mukaan.

Leaf River -yhtiön hallintorakennus on aivan tehdasalueen tuntumassa. Talossa työskentelee parisenkymmentä henkilöä. Taustalla Yhdysvaltain, Suomen ja Mississippin osavaltion liput.

taminen ovat kuuluneet johtaja Reijo Miettisen vastuualueeseen. Tehtävä alkaa olla loppuvaiheessaan, sillä Miettinen siirtyy piakkoin Kymiyhtiön sahateollisuuden johtajaksi takaisin Suomeen. Hän kuitenkin jatkaa työtään Leaf River -yhtiön hallituksessa.

Metsän omistussuhteet vastaavat Mississippissä melkein suomalaista tilannetta. Yksityisten hallussa on 70 prosenttia, yhtiöillä ja yhteisöillä on 20 prosenttia ja loput ovat valtion hallussa olevia kansallismetsiä, joista myydään puuta normaaliin tapaan.

”Ostamme 60 prosenttia puun tar-

vuotta. Leaf River käyttää sahallaan yksinomaan mäntyä, jota tavataan viitenä eri lajikkeena. Tavallisesti käytetään kuitenkin etelän keltamäntyä (Pinus taeda), joka muistuttaa ulkonäöltään meidän omaa pohjoista lajiamme (Pinus silvestris).

Sahapuun vaatimuksena on, että tuumalle mahtuu enemmän kuin neljä vuosirengasta. Suomalaisessa tukissa on vastaava rengasluku vähintään 15. Sahalla kuljettaessa sattui silmiin sel-laisiakin tukkeja, joissa oli hädin tuskin yksi vuosikasvu tuumalla.

”On tietenkin tunnustettava, että

skandinaavisissa oloissa kasvanut puu on maailman parasta. Tämä pätee erityisesti tukkipuun kohdalla. Mutta kyllä etelänkin männyllä lujuuutta on, vaikka se kasvaakin niin nopeasti,” tähdentää Miettinen.

Rahoitustukea metsänomistajille

Mississippin osavaltio on aivan viime aikoina ryhtynyt tukemaan merkittävästi metsänhoitotyötä. Vuonna 1974 tehtiin päätös, että metsänmyyntiverosta palautetaan 2/3 takaisin metsänparannukseen. Osavaltion metsäorganisaatio antaa kaikille metsänomistajille tilan koosta riippumatta metsänhoidollista neuvontaa ja toteuttaa kaikki hoitotoimenpiteet. Rahasto maksaa 75 prosenttia kaikista kustannuksista.

”Leaf River on tullut neuvontatyöhön myös mukaan. Puukauppojen yhteydessä pyrimme neuvottelemaan isäntien kanssa mahdollisista hoitotoimenpiteistä ja antamaan konsulttiapua niin paljon kuin mahdollista. Tällaisesta yhteistyöstä meillä on jo hyviä kokemuksia,” toteaa Miettinen.

Talousjohtaja Sakari Lahdelman vastuualuetta ovat Leaf River -yhtiön finanssi-, laskenta-, vero- ja hallintokysymykset.

Yhtiön hallituksen sihteerinä hän koordinoi lisäksi yrityksen lakiasioita.

Hallintomalli amerikkalainen

”Olemme lähteneet siitä, että Leaf River on amerikkalainen yritys, jolla on suomalaiset isännät. Sovellamme suomalaisia menettelytapoja vain osittain ja silloin, kun ne saumattomasti nivELYVÄT tÄKÄLÄISEEN KÄYTÄNTÖÖN,” sanoo Lahdelma.

Leaf River -yhtiön yleishallinto on organisoitu pitkälle ns. systeemikäsi-kirjojen varaan. Niissä on tarkasti määritelty avainhenkilöiden vastuu ja velvollisuudet. Palkkahallinto on juuri saatu siirretyksi tietokoneelle ja laskentatoimen menetelmiä pyritään kehittämään jatkuvasti. Melkoinen urakka on Lahdelmalla ja hänen alaisillaan ollut henkilöstön vakuutus- ja eläkekysymysten järjestelyissä. Vertailu Suomen oloihin on vaikeata,

koska systeemi on tyystin erilainen. Yhdysvaltain sosiaaliturva on pieni suomalaiseseen verrattuna.

”Täällä ei odoteta työnantajalta niin monenlaisia etuja kuin Suomessa. Eläkettä ei esim. pidetä juuri minkään arvoisena. Se otetaan mieluummin rahana palkan yhteydessä. Amerikkalainen haluaa itse määrätä omasta elämästään. Ehkäpä tästä systeemistä johtuen on säästäminen korkeassa

kurssissa. Inflaatiota pelätään enemmän kuin työttömyyttä. Jokainen tietää, ettei voi elää yli varojensa ilman vakavia seurauksia,” pohdiskelee Lahdelma.

Myynti pelaa puhelimitse

Leaf River -yhtiön myyntipuolesta vastaa myyntipäällikkö **Minor Cren-**

Sahalle saapuu päivittäin runsaat 40 autokuormallista puutavaraa. Pisin kuljetusmatka on n. 80 km. Punituksen jälkeen täysipitkät rungot joutuvat välivaraston kautta lajitteluun, katkaisuun ja kuorintaan. Saha

käyttää vain etelän mäntyä, joka kasvaa täyteen tukikokoon 30 vuodessa. Vaatimuksena on, että tuumale pitää mahtua enemmän kuin 4 vuosikasvu. Suomessa vastaava määrä on ainakin 15.

Leaf River -yhtiöllä on New Augustassa hallinnassaan n. 600 hehtaarin suuruinen teollisuusalue. Etualalla näkyvään kuivaamoon saadaan lämpö omasta höyryvoimalaitoksesta, jonka polttoaineena käytetään kuorijätettä ja sahanpurua. Kuivaamon takana välivarasto ja höyläämö. Äärimmäisenä oikealla hallintorakennus.

shaw, jolla on laaja ja monivuotinen kokemus alalta. Puhelin on hänen tärkein työvälineensä, sillä myynnit tukkukauppiaille tapahtuvat suurelta osin puhelimitse. Eipä turhaan tokaisut Crenshawin sihteerityttö; että "täällä istuu kuin hevostilapailujen selostamossa: esimiehen keskusteluvauhti on samaa luokkaa kuin vikkelimmän radioselostajan."

Crenshaw kertoo, että myyntiosas-

omista kuljetuskalustoa, vaan ostajat huolehtivat rahdista. Eräs kuljetusyhtiö on perustanut terminaalin New Augustaan, joten autoja on nopeasti saatavissa kiireellisiin lähetyksiin.

Sahatavara myydään n. 500 kilometrin säteelle New Augustasta. Vientin osuus tulee olemaan enintään 10 prosenttia koko tuotannosta. Kohteina ovat tällä tietoa Venezuela ja Saksan Liittotasavalta.

nostaa koko kuorman kerralla välivarastoon. Kuorimolla puut lajitellaan, katkotaan ja kuoritaan. Tämän jälkeen ne ohjataan joko vannesaha- tai pelkkalinjalle. Sahattu puu joutuu lajitteluun ja pakettiin sekä edelleen kuivaukseen. Kuivaamoon saadaan lämpö omasta voimalasta, jossa polttoaineena käytetään yksinomaan omaa kuorijätettä. Kuivaamosta sahatavara siirretään höyläämöön ja sieltä edelleen valmisvarastoon. Tavarankierto on niin nopea, että varastossa on korkeintaan viikon tuotanto.

Saha tuottaa 125 000 tonnia haketta vuodessa. Hake viedään St. Regis-yhtiön sellutehtaalle Monticelloon, minne tulee matkaa n. 130 km. Kuljetuksesta huolehtivia rekka-autoja lähtee sahalla päivittäin n. 30. Myös höylänlastu ja sahanpuru menevät edelleen käytettäväksi.

to postittaa sahan hinnaston kuukausittain n. 200 tukkukauppiaille eri osavaltioihin. Hinnastoon liittyy selvitys varastossa olevasta tavarasta sekä rahdin hinnat eri puolille maata. Tämä helpottaa tuntuvasti ostajien työtä.

Sahalta lähtee päivittäin 15 rekka-vaunullista tavaraa. Leaf River ei

Tukin kulku läpi prosessin

Kun seurataan, miten sahaturkit kulkevat läpi prosessin, aloitetaan kierto käynti tukkien punnituspaikalta. Sinne saapuu päivittäin 40—45 kuormaa täysipitkää mäntyä. Täältä autot siirtävät kuorimolle, missä jättäilästrukki

Sahauksen yhteydessä syntyy runsaasti haketta, sahajauhoja ja höylänlastuja. Haketta tulee 125 000 tonnia vuodessa ja se myydään St. Regis-yhtiön sellutehtaalle 130 km:n päähän. Sahajauhoja ja lastuja syntyy 27 000 tonnia vuodessa ja tämä tavara menee Georgia Pacific-yhtiölle, joka valmista siitä kuitulevyjä. □

Koko sahan tuotanto keinokuivataan. Kuivaamo edustaa tekniikaltaan huippua, sillä tavarankierto on vain 24 tuntia.

Leaf River -yhtiön perustuotevalikoimaksi on laskettu n. 5 % rakennuspuutavaraa ja loput on laatutavaraa, etupäässä ns. puusepän laatuja.

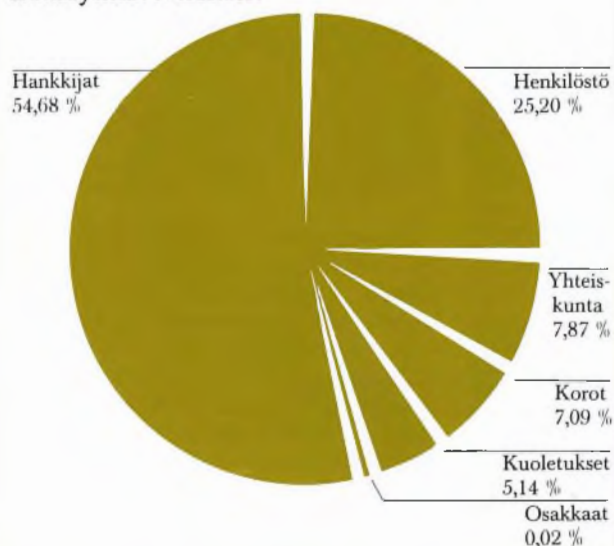
Asiakkaat itse huolehtivat valmiin tavarankierron noutamisesta. Kaikki kuljetukset tapahtuvat maanteitse. Markkinointialueena on USA:n etelävaltiot ja koko itämannikko.

Tilinpäätös vuodelta 1976

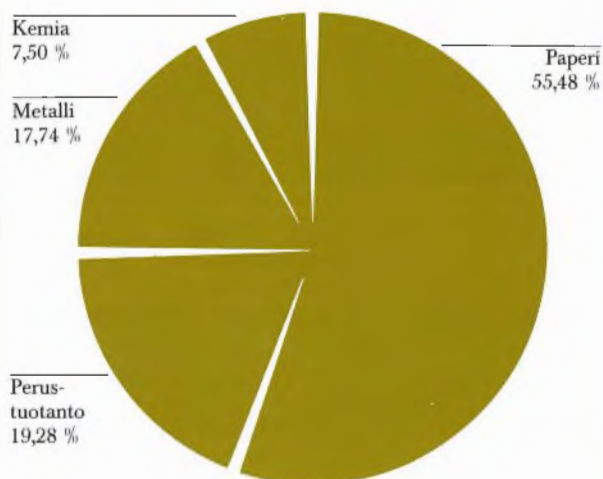
Kuvaavana piirteenä kuluneelle vuodelle on ollut omasta toiminnasta saatavan rahoituksen vähäisyys ajankohtana, jolloin investoinnit ovat olleet tavanomaista suuremmat. Kun valtio on vielä asettanut lisärasituksia teollisuudelle, on seurauksena ollut velkaantumisasteen voimakas kasvu. Yhtiömme kohdalla tämä on merkinnyt velkojen lisääntymistä 379,3 milj. mk:lla.

Liikevaihdon ja tuottojen jakautuma eri sidosryhmien kesken

Liikevaihto tulosryhmittäin v. 1976

Liikevaihto

Liikevaihto on noussut 1.165,9 milj. mk:aan palautuen vuoden 1974 tasolle. Koko yhtymän liikevaihto kohosi 1.650,0 milj. mk:aan. Oheinen kuva osoittaa liikevaihdon jakautumisen eri tulosryhmien kesken. Perustuotannon suhteellisen pieni osuus johtuu siitä, että valtaosa sellusta jalostetaan edelleen paperiteollisuudessa.

Liikevaihdosta oli viennin osuus 756,9 milj. mk eli 64,9 prosenttia, mikä näin osaltaan oli parantamassa maamme heikkoa valuuttatilannetta.

Taloudellinen tulos heikentynyt

Liikevaihdon kasvusta huolimatta ei kokonaistilanne muodostunut vuo-

den 1974 veroiseksi. Kustannusten nousu oli myyntituottojen nousua nopeampaa, mikä on johtanut erittäin epätydyttävään tulokseen. Tämä selittyy, kun todetaan, että liikekirjanpidon osoittamaan tulokseen pääsemiseksi vaihto-omaisuuden aliarvostusta on jouduttu purkamaan. Myöskään käyttöomaisuuden poistoja ei ole tehty täysimääräisinä. Lain sallimat poistot olisivat olleet 29,2 milj. mk nyt tehtyjä suuremmat.

Vaihto-omaisuuden aliarvostus, ts. se osa varastojen arvosta, joka on kirjattu kuluksi, on pudonnut 28,8 prosenttiin lain salliman enimmäismäärän ollessa 50 prosenttia varastojen alkuperäisestä hankintahinnasta. Varastovarauksen säilyttäminen riittävän korkealla tasolla olisi välttämätöntä, koska varastossa olevan tavaran myyntiin ja uuden hankkimiseen liittyy riskitekijöitä, jotka johtuvat hinta- ja kustannustilanteen muuttumisesta, tavaran vanhentumisesta yms. Tulosta tasaavan varastovarauksen avulla voidaan osaltaan varmistaa tuotannon jatkuvuus, mikä erityisesti nykyolosuhteissa on osoittautunut tärkeäksi myös työllisyyden ylläpidon kannalta.

Tuottopotin jakajat

Tuloslaskelma kertoo kuinka paljon myynnistä ja muista tuotoista kertyneitä varoja on käytetty erilaisten menojen kattamiseen.

Kun yhtiön tuloslaskelman eriä on jo selvitetty yhtiöläisille jaetussa vuoden 1976 toimintakertomuksessa, olen seuraavassa lähtenyt tarkastelemaan tuloslaskelmaa siltä pohjalta, miten vuoden aikana kertyneillä tuottoerillä katetut menot jakautuvat yhtiöön liittyvien sidosryhmien kesken. Oheisena kuva tämän jakautuman prosentuaalisista osuuksista.

Laskelman lähtökohtana on liikevaihto 1.165,9 milj.mrk myynnin liikevaihtoverolla sekä tuloslaskelman muilla tuotoilla lisätynä, joten jaettava on yhteensä 1.193,7 milj.mrk.

Raaka-aineisiin puolet

Suurimman osuuden yhteismäärästä vie hankkijoille erilaisista raaka- ja tarveaineista sekä palveluksista suoritettu 652,7 milj.mrk. Se käsittää myös maksetut vuokrat, varastojen muutoksen vaikutuksen tuloslaskelmaan sekä muut tuotannon ja hallinnon kulut.

Neljännes henkilöstölle

Seuraavaksi suurimman sidosryhmän muodostaa yhtiön henkilöstö, jonka osuus on 300,8 milj.mrk. Tähän sisältyvät varsinaiselta työajalta maksettujen palkkojen 233,3 milj.mrk lisäksi myös laki- ja sopimussääteiseltä

vapaa-ajalta maksetut palkat 45,8 milj.mrk sekä erilaiset henkilöstöohjelmien kuten sosiaalitoimintaan ym. liittyvät kulut 21,6 milj.mrk.

Kymmenykset yhteiskunnalle

Yhteiskunnalle suoritettavat maksut ovat olleet yhteensä 93,9 milj.mrk. Valtiolle, kunnille ja seurakunnille maksettujen verojen lisäksi tähän sisältyy laki- ja sopimussääteisiä menoja yhteensä 57,7 milj.mrk, suurimpina erinä ovat työnantajan sosiaaliturvamaksut yhteensä 26,1 milj.mrk sekä eläkevakuutusmaksut 25,6 milj.mrk.

Rahoittajien osuus

Merkittävän osuuden eli 12,2 % kokonaistuloista saavat ulkopuoliset rahoittajat. Korot, toisin sanoen yhtiön lainoistaan maksama hinta, nousivat 84,7 milj. mrk:aan.

Ulkopuolisten rahoittajien osuudeksi jää myös vuotuisia poistoja 61,3 milj.mrk vastaava osa tuotoista. Poistotilahan tarkoitetaan tuotannon välineiden, rakennusten, koneiden, kaluston ym. vanhenemisesta ja kulumisesta johtuvan arvonalenemisen huomioon ottamista tulosta laskettaessa.

Näiden omaisuusesineiden hankintahintaa ei voida kirjata kuluna heti hankintavuonna, koska ne kestävät käytössä useamman vuoden. Siksi myös hankintameno on jaettava niille vuosille, jolloin omaisuusesineitä käytetään tuloa tuottamaan.

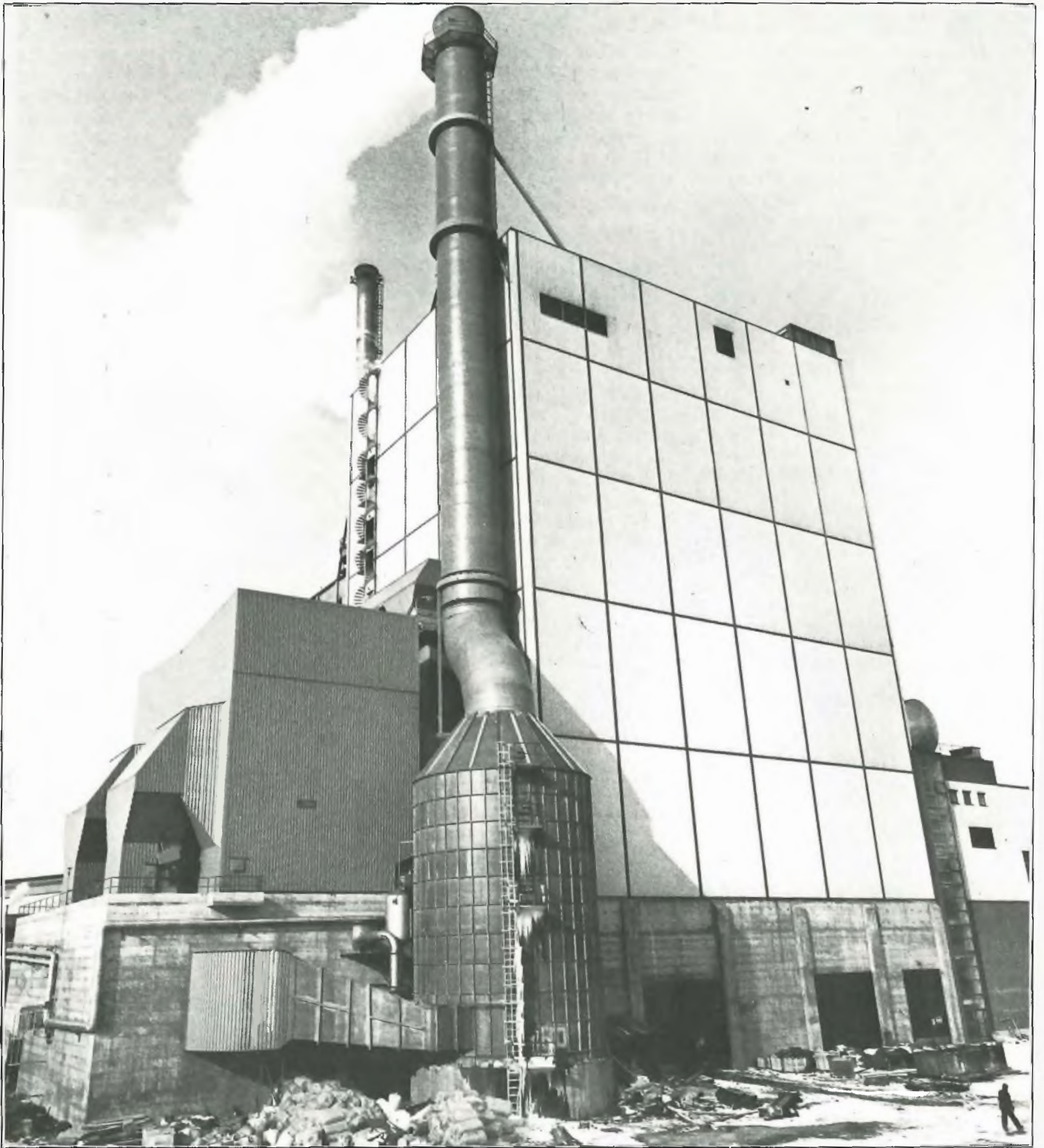
Hinnaltaan kalliita ja usean vuoden kestäviä omaisuusesineitä ei useinkaan pystytä maksamaan myynnistä saaduilla tuloilla, vaan niiden oston rahoittamiseksi on otettava pitkäaikaisia lainaa. Lainat on kuitenkin myös maksettava takaisin. Käyttöomaisuudesta, kuten koneista ja rakennuksista tehtävät poistot muodostavat pääasiassa sen kassan rahameinoja säästävän kuluerän, jonka avulla kerätään varoja lainojen lyhennyksiin.

Heikosta tuloksesta johtuen on rahoittajiin luettavien osakkeenomistajien osuudeksi jäänyt vain 0,2 milj. mrk. Vaikkakaan jaettava osinko ei ole samalla tavoin sopimukseen sidottu kuin lainasta maksettava korko, on yhtiömme pyrkinyt pitämään osingon tasaisena. Jotta osakkeenomistajille voitaisiin näin huononakin vuonna maksaa korkoa heidän yhtiöön sijoittamalleen pääomalle, on käyttörahastosta päätetty ottaa osingonjakokelpoisia varoja tähän tarkoitukseen yhteensä 15,0 milj.mrk. □

Tuloslaskelma 1.1.1976-31.12.1976 (1 000 mrk)

	1976	1975
Liikevaihto	1 165 914	1 040 945
Muuttuvat kulut:		
Aineet ja tarvikkeet	588 782	502 792
Palkat	160 964	147 450
Henkilösivukulut	72 378	63 808
Muut muuttuvat kulut	31 503	50 019
Valmistus omaan käyttöön	- 13 980	- 13 450
Varastojen muutos	+ 19 163	- 858 810
Myyntikate	307 104	291 048
Kiinteät kulut:		
Palkat	72 372	63 952
Henkilösivukulut	31 152	27 673
Vuokrat	11 525	8 841
Muut kiinteät kulut	39 571	35 867
Käyttökate	152 484	154 715
Poistot:		
Rakennuksista ja rakennelmista	8 351	9 180
Koneista ja kalustosta	43 721	54 243
Muista aineellista hyödykkeistä	8 538	8 485
Aineettomista oikeuksista	80	215
Muista pitkävaikutteisista menoista	645	365
Liikelyljäämä	91 149	82 227
Muut tuotot ja kulut:		
Korkotuotot	7 748	5 887
Osinkotuotot	2 863	12 470
Muut tuotot	6 986	10 031
Muut kulut	-	- 11 689
Varausten lisäys	+ 17 507	+ 16 699
Korkokulut	108 746	98 926
Välittömät verot	- 26	- 260
Rahastosta	- 84 086	- 70 716
Tilikauden voitto	- 23 830	- 11 510
	-	+ 2 231
	204	18 671

Uusi soodakattila

kitkatta käyntiin

- Kuusanniemen sulfaattiselutehtaan III-linjan soodakattila on tällä hetkellä täydessä tuotannollisessa toiminnassa, vaikka muut osat uudesta linjasta käynnistyvät kevään kuluessa.
- Uusi kattila otettiin käyttöön jo nyt, koska sen kupeessa sijaitseva vanha soodakattila vaati peruskorjausta.

Mitkä tehtävät sitten siirtyivät uuden laitoksen hoidettavaksi?

"Soodakattila on sekä kemikaalien talteenottolaitos että korkeapainehöyrykattila", sanoo selluteollisuuden isännöitsijä **Ilmari Lindberg**.

"Sulfaattiselutuksen keitossa puusta liukenee noin puolet. Keittokemikaaleista ja jäljelle jääneestä puuaineksesta syntyy ns. mustalipeää, josta keittokemikaalit voidaan ottaa talteen.

Mustalipeä haihdutetaan niin väkeväksi, että se voidaan polttaa ja käyttää näin tämä liuoksena oleva osa puusta hyödyksi.

Poltto tapahtuu soodakattilassa. Mustalipeä ruiskutetaan kattilan tulipesään. Lentäessään pisaroina se kuivuu ja alkaa palaa, muodostaen tulipesän pohjalle korkean keon."

Nimien synty

"Sellun keitosta tullut lipeä muuttuu palamisen synnyttämän hiilidioksidikaasun vaikutuksesta soodaksi. Tämä reaktio on antanut soodakattilalle sen nimen.

Keon hehkuva hiili muuttaa puolestaan lisäkemikaaliksi syötetyn natriumsulfaatin eli glaubersuolan ja pelkistää sen natriumsulfidiksi, jolla on tärkeä merkitys keittoprosessissa kuitujen vahingoittumisen estäjänä. Edellä mainitusta lisäkemikaalista, natriumsulfaatista on koko menetelmä saanut aikanaan nimensä."

Kemikaalit poistetaan kattilan pohjalta hehkuvan punaisena sulatteena. Tämä ns. soodasula liuotetaan ja liuoksesta valmistetaan varsinainen keittolipeä.

Toimi hyvin

Uusi kattila on toiminut hyvin käynnistämisestä lähtien. Helmikuun

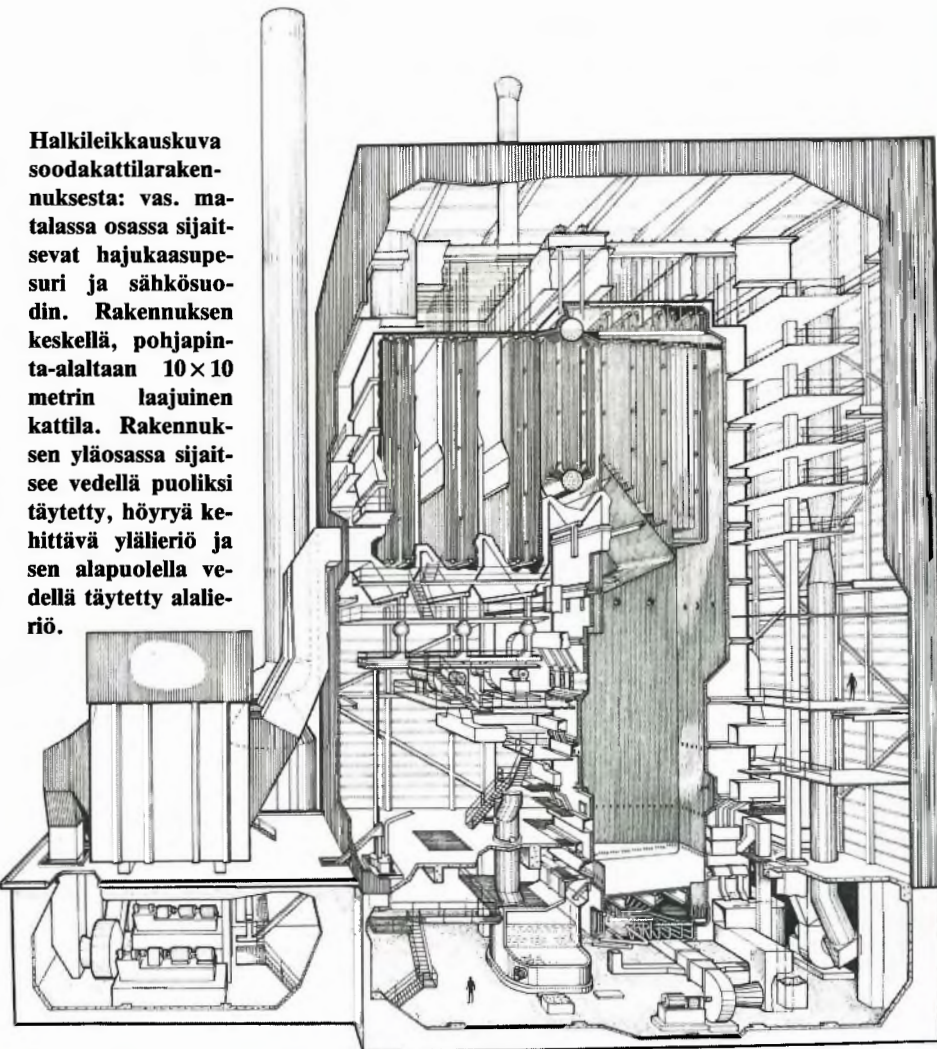
alussa aloitetun lipeän polton aikana ei kattilaa ole kertaakaan tarvinnut 'ajaa alas', vaan laitos on toiminut yhtäjaksoisesti ilman suurempia käyttöhäiriöitä.

Sekä soodakattilaprojektia vetäneelle dipl.ins. **Johan Eklundille** että

laitoksen käyttöinsinöörille dipl.ins. **Ilkka Valtoselle** oli yllätys mm. kattilan hyvä reduktio- eli pelkistysaste, koska alun perin pelättiin ison kattilan ajoa pienellä kuormalla.

Valtosen ja Eklundin käsityksen mukaan kattilan kemian hyvään toi-

Halkileikkauskuva soodakattilarakennuksesta: vas. matlassa osassa sijaitsevat hajukaasu- ja sähkösuodin. Rakennuksen keskellä, pohjapinta-alaltaan 10×10 metrin laajuinen kattila. Rakennuksen yläosassa sijaitsee vedellä puoliiksi täytetty, höyryä kehittävä ylälieriö ja sen alapuolella vedellä täytetty alalieriö.

mintaan on saattanut vaikuttaa tasa-virtakäytön valitseminen poltto- ja kaasupuhaltimiin ja siten saatu joustava palamisilman säätö.

Höyryä

Kemikaalioiden sulamisen lisäksi palaa kattilassa puuaines kehittään höyryä. Höyry ajetaan korkeapaineisena turbiinin lävitse, jolloin saadaan sähköenergiaa.

Matalapainehöyry puolestaan käytetään sellutehtaan monissa prosesseissa hyväksi lämpötilan nostamiseksi, kuivatukseen ym. Lauhdeveden käyttöä on kehitetty ottamalla käyttöön lauhdeiden laadunvalvonta: Liikaisia vesiä ei ajeta kattilaan, vaan niiden laatua valvotaan automaattisesti kattilalaitoksella. Puhdas vesi on eräs kattilan turvallisuustekijöistä, koska korroosio saadaan vähenemään.

Asennusvalvoja Valo Tunttusen tehtäviin on kuulunut mm. tuhansien hitsausaumoista otettujen röntgenkuvien tarkastaminen.

Uuden ja vanhan soodakattilan valvomot on yhdistetty. Etualalla uutta osaa havainnollisine paneeleineen ja tv-monitoreineen.

Kattilan tulipesän syöpyminen on ollut vaikea ongelma soodakattiloissa. Kuusanniemen uudessa kattilassa syöpymistä on hidastettu rakentamalla tulipesä ns. Compound-putkesta, jossa ulkopuoli on haponkestävää ja sisäpuoli rakenne- eli mustaa terästä. Peruskorjattava vanha soodakattila saa niin ikään Compound-putkista rakennetun tulipesän.

Uusi rakenne on merkittävä edistysaskel, koska syöpyneiden putkien aiheuttamat räjähdysriskit ovat soodakattiloissa saaneet suurta tuhoa aikaan.

”Viimeisten kymmenen vuoden aikana on tulipesäräjähdysriskiin kiinnitetty erittäin paljon huomiota”, toteaa isännöitsijä Lindberg.

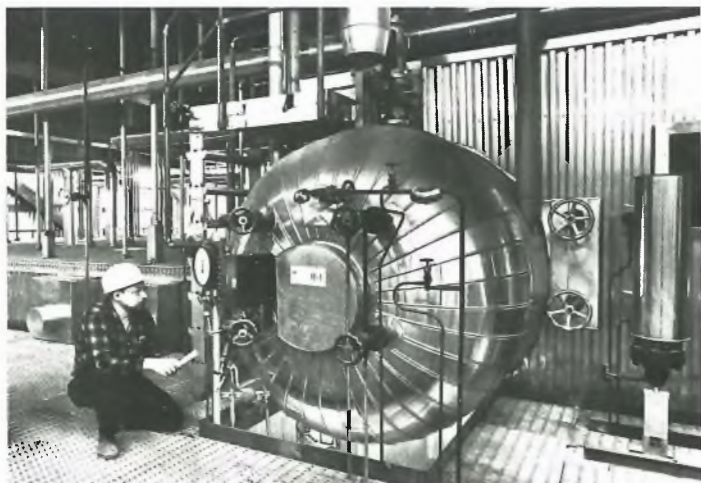
Compound-putkia on käytössä jo useassa soodakattilassa. Sen sijaan

soodakattilan ns. verhoputkien tekeminen höyrykäyttöisiksi on uutta koko maailmassa. Aiemmin putket ovat sisältäneet vettä; mm. Äänekosken tuhoisa kattilaräjähdys aiheutui juuri vedellä täytetyn verhoputken puhkeamisesta. Höyryn käyttö parantaa sekä turvallisuutta että käyttövarmuutta.

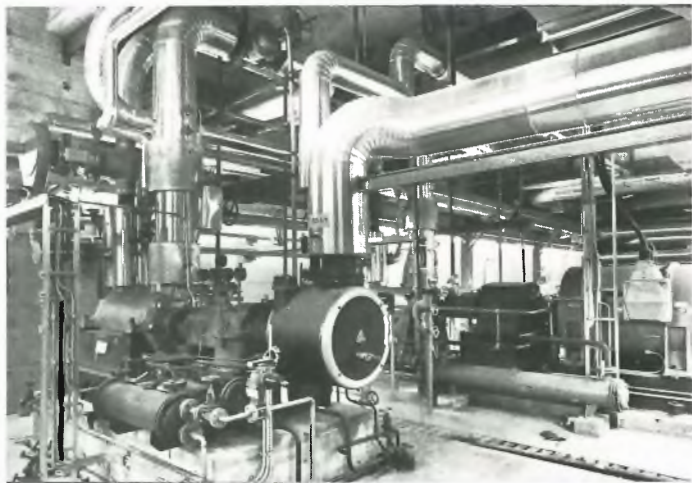
160 kilometriä

Soodakattila on valmistettu 32–80 senttiä halkaisijaltaan olevista putkista. Sekä tavallista teräsputkea että Compound-putkea on kulunut mahtavat määrät, kaikkiaan 160 kilometriä. Putket siis ulottuisivat peräkkäin asetettuna suoraa tietä Kuusankoskelta Tampereelle.

”Hitsausliitoksia on kattilassa jouduttu tekemään konepajalla Ruotsissa

Kattilalaitoksen ylälieriössä kehitetään höyryä. Lierion vieressä ylikonemestari Väinö Niemelä.

Laitoksen syöttövesipumppua voidaan käyttää joko sähköllä tai höyryllä.

8 000 ja asennuspaikalla Kuusanniemessä 7 000 kappaletta. Hitsausalan työ on vaatinut noin 6 500 kiloa", sanoo asennustöitä valvonut asennusvalvoja **Valo Tunttunen**.

"Hitsaussauman laatua on tutkittu mm. 6 000:n konepajalla otetun ja 4 000:n asennuspaikalla otetun röntgenkuvan avulla. Tarkastuksiin on kuulunut myös ultraääni, väriaine- ja magneettisia tutkimuksia sekä lämpökäsittelyä. Compound-putken laatua on tarkkailtu Sandvikenin terästehtaalta lähtien."

Äärimmäisen tarkasta hitsaustyöstä huolimatta on kattilan vesiputkiston pintaa varauduttu laskemaan myös ns. pikatyhjennyksellä.

Päästöt minimiin

Vaikka suurin osa kemikaaleista voidaan palauttaa sellun keittoon, on soodakattilan savukaasuissa vielä kemikaalisuoloja. Toisaalta kattila kehittää kaasuja, joiden haju ärsyttää ihmisen hajuaistia jo jopa yhden miljoonasosan pitoisuutena.

Isännöitsijä Lindbergin mukaan uudessa soodakattilassa on erityisesti kiinnitetty huomiota ympäristönsuojeluun. Kaasujen ja suolojen päästöjä vähentävät hajukaasupesuri ja sähkösuodin on mitoitettu miltei kaksinkertaisiksi aikaisempiin verrattuna.

Toisaalta mustalipeän väkevöinti suoralla haihdutuksella savukaasujen avulla on lopetettu kokonaan, joten hajukaasujen päästöä on voitu vähentää ratkaisevasti.

Kattilan syöttöveden esilämmitti-

men eli ekonomaiserin muuttaminen pystyputkirakenteiseksi on tehnyt tämän osan vesipumput tarpeettomiksi. Siksi on voitu välttää myös savukaasujen ajo puhdistuslaitteiden ohi. Nykyisen kattilan katolla ei enää ole 'starttipiippua', jonka kautta jouduttiin pesujen aikana johtamaan savukaasut vanhassa kattilassa noin kerran viikossa.

Automatiikkaa

Palamiseen tarvittava ilma johdetaan tulipesän alaosaan ns. primääri-ilma-aukkojen kautta. Vanhassa kattilassa nämä jouduttiin käsin puhdistamaan lipeästä, uudessa tämä työvaihe on automatisoitu. Ilma-aukkojen puhdistuslaitteisto on ensimmäinen laatuaan Suomessa.

Työntekijää on ajateltu myös muulla tavalla: betoninen alaosa 10 metrin korkeuteen saakka vaientaa äänekäimpien koneiden melua. Varo- ja paineenalennusventtiilit ovat aikaisempaa hiljaisempia, sitä todistaa mm. paineen alennusventtiilien sijoittaminen valvomokerrokseen.

Kattilan ohjaamo laajoine ja selkeine instrumenttipaneeleineen on saanut kiitosta niin käyttäjiltä kuin projektimiehiltäkin. Lämmittäjät pääsivät mittarien kanssa nopeasti sinuiksi.

Soodakattilan käyttökoneisto **Into Rinne** toteaa kattilasta tulevan aikaisempaa enemmän tietoa ohjaamoon, toisaalta kaikki laitteet ja säätöpiirit, joita ohjaamosta voidaan käyttää, on saatu onnistuneesti esiin. Havainnollinen kattilan toimintakaavio estää osaltaan inhimillisiä erehdyksiä, koska

muistettavat asiat palautuvat kuvion avulla helpommin mieleen.

Myös tv-tekniikka on uudella kattilalla valjastettu palvelemaan käyttövarmuutta: kolmesta monitorista nähdään valvomossa lipeäpolttimien, keon ja paineen tilanteet.

Sellutehdas omavarainen

Kuusanniemen uuden soodakattilan kehittämä höyrymäärä on 185 tonnia tunnissa 82 barin paineessa ja 480°C:n lämpötilassa. Sähköteho on 20 MW.

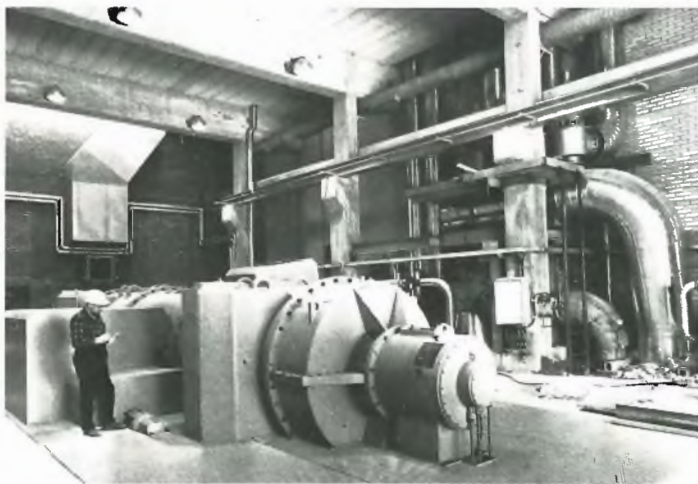
Sähkötehon suuruutta kuvaa mm. se, että teho riittää pyörittämään

Käyttökoneisto Into Rinne mukaan uusi soodakattila on tarjonnut monelle yhtiölaiselle mahdollisuuden päästä urallaan eteenpäin.

sellutehdasta, vaikka muu virta sieltä katkaistaisiin. Vastaavasti Kouvolan kaupungin vuonna 1976 tarvitsema suurin sähköteho oli 19,5 megawattia.

Reijo Virta

Soodakattilan voimalaitososaa: turbiinisaliin on sijoitettu mm. tämä Stal-Lavalin 20 MW:n väliottovastapaineturbiini.

Näkymä kattilalaitoksen ylimmästä kerroksesta, oikealla höyryn kehittämiseen käytettävä ylälieriö.

● Ilmastointiyritys, joka ei käsittele ilmaa kuin... ilmaa. Näin lupaa esitteessään Oy Aerator Ab. Ilmastointiyritys, jossa Kymiyhtiöllä on pääosakkuus, 75 prosenttia osakekannasta. Muutto Haapaniemenkadulta uusiin toimitiloihin Hitsaajankadulle Herttoniemeen Helsingissä, orastava noususuhdanne ilmastointiurakoinnissa ja monet muut asiat puhuttivat aeratorilaisia...

aerator

uusissa tiloissa

Maamme kolmen suurimman ilmastointialan yrityksen joukkoon kuuluu Oy Aerator Ab, jonka osakekannasta Kymiyhtiöllä on 75 %. Loput omistaa Bahco Ventilation Ab.

Oy Aerator Ab:n uudet toimistotilat löytyvät Telkon omistaman seitsemän kerroksisen rakennuksen kahdesta ylimmästä kerroksesta. Seitsemän kerrosta portaita ylös. Sattui näet olemaan kevään sähkölakon ensimmäisiä päiviä. Ja hissi ei toiminut.

Pitkät käytävät, kahden puolen viihtyisiä toimistohuoneita. Käytävän päässä, ylimmässä kerroksessa, Oy Aerator Ab:n toimitusjohtajan Jyri

Aittokosken työhuone. Suuri säädettävä siipipuhallin seinällä kiinnittää ensimmäisenä huomiota huoneeseen tultaessa. "Tämä säädettävä siipipuhallin on Aeratorin uusin, valmistukseen ostettu lisenssituote", kertoo johtaja Aittokoski.

Toimitusjohtajan huoneen vierestä löytyy neuvotteluhuone, joka tarvittaessa voidaan yhdistää toimitusjohtajan huoneen kanssa koulutustilaksi.

Aeratorin ilmanvaihutosuunnittelijoille muutto Hitsaajankadulle merkitsi mm. uutta valoisaa työhuonetta. Piirustuslautojen ääressä osastopäällikkö Albert Dunkel (vas. seinä) sekä teknikot Markku Kantola, Tor Wikström, Kurt Lindqvist ja Christer Holm.

"Meillä on ideana, että yhdistämällä nämä huoneet saamme riittävät tilat koulutustarkoituksiin noin parilekymmenelle henkilölle. Järjestämme näissä tiloissa ilmastointialaan liittyviä koulutustilaisuuksia konsulteille ja asiakkaille.

Käytettävissämme on tarvittava audiovisuaalinen välineistö. Teimme nämä huoneet riittävän suuriksi nimenomaan koulutustarkoitusta varten."

"Henkilökunnalle muutto uusiin toimitiloihin on ollut huomattava pirstysruiske. Täällä ovat uudet, siistit ja valoisat työhuoneet: Näin ei ollut Haapaniemenkadulla."

"Mukava työskennellä uusissa tiloissa"

Kahdessa kerroksessa Aeratorilla on käytössään toimistotilaa yhteensä 1200 neliometriä. Kuudennen kerroksen päädyssä on valoisa piirustuskonttori, jossa Aeratorin suunnittelijat toteuttavat piirustuslautojensa ääressä ilmastointiratkaisuja erilaisiin käyttökohteisiin.

Teknikko Christer Holm on ollut vuoden verran Aeratorin palveluksessa, työkokemusta ilmastointialalta hänellä on kolmisen vuotta. Myös Chris-

ter tuntui olevan tyytyväinen uusiin, valoisiin tiloihin. Keskustelumme kääntyi ilmanvaihtosuunnittelijan työkenttään, joka Christerin kokemusten mukaan on elävä, nopeasti muuttuva ala. Työn luonne, suunnittelijan itsenäisyys ratkaisujen toteutuksessa tuntui erityisesti kiehtovan häntä.

Tutustumiskierroksen aikana häiritimme hetken aikaa myös pienoistietokoneen ääressä työskennellyttä tietokoneoperaattori **Marja-Liisa Wahlströmiä**. Työvuosia Aeratorin palveluksessa on jo kolmetoista. Muutto uusiin tiloihin sai tyytyväisyyden vaikutuksen myös häneltä. Marja-Liisa Wahlström asuu Soukassa, joten työmatka Herttoniemeen ei suju ilman kolmea bussia. Mutta samanlaiset vai-

me helmikuun aikana saaneet kuitenkin kolme uutta, suurta urakointia, eduskuntatalon kalliosuojan, arvo noin kolme milj. mk, Dagmarinkadun kalliosuojan arvo noin kaksi milj. mk ja Helsingin uuden postinkäsittelykeskuksen ilmastoinnin arvo noin 3,5 milj. mk. Kaikki nämä urakoinnit vaikuttavat siihen, että on tutkittava uudelleen lyhennetyn työviikon jatkamisen perusteet", kertoo Aittokoski.

Viime kesän jälkeiset huonot näkymät osoittavat pikkuhiljaa orastavan nousun merkkejä. "Hongan tehtaalla pyritään tuotanto pitämään osittain kahdessa vuorossa ainakin kesälomiin asti", toteaa Tiilikainen.

Yhteistyö Kymiyhtiön ja Aeratorin kesken voimistunut

Yhteistyö Kymiyhtiön ja Aeratorin välillä on Aittokosken mukaan voimistunut huomattavasti. Aerator on urakoinut ilmastointeja mm. valmistuvalle Kuusanniemen sulfaattisellutehtaalle. Karkkilan valimon ilmastointitoteutuksissa Aerator on tiiviisti ollut mukana. Samoin yhteistyötä on tapahtunut mm. koulutuksen puitteissa.

Yhteistyön voimistamiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi on Aeratorin uusiin tiloihin tarkoitettu sijoittaa pysyvä näyttely, jossa Aeratorin asiakkaille esitellään omien tuotteiden lisäksi myös Kymin Metallia.

Aerator on suomalainen

Aerator. Nimi viittaa ulkomaille, mutta sen takana on suomalainen ilmastointialan yritys, täyden palvelun ilmastointitalo kotimaisine tuotteineen.

"Monilla rakennusurakoitsijoilla on ollut se käsitys, että me olemme ruotsalainen yritys. Ongelma on yllättäen tullut eteemme. Luonnollisesti tähän on ollut vaikuttamassa aikaisempi taustamme. Tämän päivän teemamme on tehdä tunnetuksi, että Aerator on suomalainen yritys, jolla on oma tuotevalmistus", toteaa Tiilikainen.

"Tämän vuoden suurin tempauksemme on kolmen viikon kierros näyttelybussilla Turusta Vaasaan, Ouluun, Kuopioon ja Helsinkiin. Tässä yhteydessä kerromme asiakkaillemme yrityksestämme sekä uutuustuotteistamme."

Haasteita luvassa

"Tulevaisuudesta voisin sanoa, että haemme laajempaa teknistä pohjaa erityisesti lisenssivalmistuksessa. Ilmansuojelulakia odotamme mielenkiinnolla. Se tulee olemaan melkoinen haaste meille. Tällöin aluekonttori-verkostomme tulee voimakkaammin mukaan kuvaan. Tänä päivänähan aluekonttorimme Oulussa, Mikkelissä ja Turussa ovat yksinomaan tuotemyyntikonttoreita. Laki on voimassa jo Ruotsissa...", toteaa Aittokoski. □

Pekka Lonka

Toimitusjohtaja Jyri Aittokoskella (vas.) ja ins. Markku Tiilikaisella ovat käsissään painotuoreet venäjänkieliset tuote-esitteet. Taustalla Aeratorin uusi lisenssivalmistukseen otettu säädettävä siipipuhallin.

keudet työmatkojen suhteen olivat jo Haapaniemenkadullakin. Harvoilla on tänä päivänä lyhyet työmatkat Helsingin seudulla.

Nousun merkkejä havaittavissa

Parikymmenminuuttisen tutustumiskierroksen päätteeksi istahdimme toim.joht. Aittokosken kanssa keskustelemaan Aeratorin ajankohtaisista asioista. Seuraamme liittyi myös insinööri **Markku Tiilikainen**. Taloudellinen lama ja sen seuraukset ovat viime kuukausina olleet kaikkien havaittavissa. Miten lama on näkynyt ilmastointialalla?

"Me olemme täällä Helsingin konttorissa olleet maaliskuun alusta lähtien nelipäiväisessä työviikossa. Olem-

Pienoistietokoneen parissa työskentelevä tietokoneoperaattori Marja-Liisa Wahlström totesi tyydytyksellä uudet toimitilat viihtyisiksi.

PULPPERI

● Jos poltat kaksi metriä leveässä, 2,5 metriä korkeassa ja kolme metriä pitkässä trukkitallissa kavereidesi kanssa viisi filttorisavuketta, leikit kylmäverisesti omalla ja heidän terveydellään. Yhdestä gramman painoisesta savukkeesta nimittäin tulee häkää noin 13 milligrammaa ja jo 55 milligrammaa on määrä, jota ei nykyisten työsuojelunormien mukaan saa työpaikoilla ylittää.

● Tätä kuviteltua koetta eivät tiittävästi käyttäneet työnsä perustana ne lainlaatijat, joiden valmistelemana maa sai huhtikuun alussa uuden 38 pykäläisen lain ja sitä täydentävän asetuksen tupakoinnin vähentämiseksi. Muut viimeaikaiset tutkimustulokset sen sijaan ovat selvästi osoittaneet tupakan syylliseksi mm. hengityselinten sairauksiin, verisuonten kalkkeutumiseen, sepelvaltimosairauksiin sekä lukuisiin muihin häiriöihin.

● Rangaistessaan aikoinaan meitä vartuneempia tupakanpoltosta vanhempamme varmaan ajattelivat terveyttämme, vaikka eivät voineetkaan perustella kieltoaan tutkimustuloksilla. Vanhempamme valistivat meitä tupakan vaaroista kädestä pitäen — siinä kädessä oli joskus vitsa.

● Nyt tupakoinnin vähentämiseksi varataan valtion tulo- ja menoarvioon vuosittain määräraha.

● Kun vielä sota-aikana käryteltiin nurkantakuisia tupakannälän tyydyttämiseksi, saatetaan tupakkatuotteet uuden lain määräyksestä ennakkotarkastuksen alaisiksi ja laaduntarkkailun kohteeksi.

● Dekkariromaanin sankari etsi ennen syyllisiä ----merkkinen savuke rennosti suupielessään. Nytemmin tuo on mahdollista. Ei niin, etteikö murhia edelleen ratkottaisi hermosauhuihin vähän väliä turvautuen, vaan siksi, että nyt on lailla kielletty sekä

tupakkatuotteiden että tupakointivälineiden mainostaminen ja myynnin edistäminen. Lainlaatijoiden mielestä mm. kirjoissa tapahtuva piilomainonta on myynnin edistämistä.

● Myös tupakkamainokset häviävät lehdistämme hiljalleen. Niitä todella kaipaavat voivat etsiä niitä ulkomaisista lehdistä. Tupakkamerkkien piilomainonta tietenkin jatkuu myös alkukielellä myytävissä romaaneissa, eihän lehtien ja kirjojen maahantuomista voi tupakointimainonnan kiellon perusteella estää.

Kannattava lakko

● Tupakannälän aiheuttamat kuolemat ovat synnyttäneet myös mustaa huumoria: sanotaan luettelon tupakkalakon tehneistä löytyvän Helsingin Sanomien neljänneltä sivulta. Nyt tupakan vaarallisuudesta on tiedotettava itse savukepakkauksessa, sen suurimmalla pinnalla.

● Nöösipoikana seurasi kiinnijäässä rangaistus tupakoimisesta välittömästi. Nyt määritellään missä tupakointi on kielletty aikuiseltakin: mm. yleisen kulkuneuvon sisätiloissa, ellei kulkuneuvon haltija ole varannut tähän tarkoitukseen osaa kulkuneuvosta. Täten säilyvät edelleen tupakoitsijoiden osastot.

● Uusi tupakkalaki pyrkii suojelemaan lapsia aikuisten paheesta: aikuiset eivät saa tupakoida lapsille tarkoitetuissa tiloissa eivätkä sellaisissa sisätiloissa järjestetyissä yleisissä tilaisuuksissa, joihin lapsilla on vapaa pääsy.

● Henkilökunnan ruokalassa saa siis normaalioloissa tupakoida, mutta sakkouhka leijaillee savupilven tavoin tupakoitsijan yläpuolella, mikäli kyseessä on tällaisessa tilassa järjestetty koko perheen juhla.

● Toisaalta ruokalan omistaja voi kieltää tupakoinnin sisätiloissa. Työntekijä asetetaan siten temppelin harjalle: hermostutetaanko tupakoitsijointa vai tupakoitsemattomia.

● Tupakointirikkomus saattaa johtaa korkeintaan sakkoon. Lakia rikkonut saadaan myös poistaa kulkuneuvosta tai sisätiloista, ellei hän välittömästi lopeta tupakointia. Virka-apua voi pyytää poliisilta. "Poistaminen ei kuitenkaan olosuhteet huomioon ottaen saa olla ilmeisen kohtuutonta. Tupakoitsijaa ei esimerkiksi saa heittää linja-autosta 30 asteen pakkaseen keskellä yötä", todetaan lakiasiainosastolta.

● Ennen tupakointikieltoa valvoivat — jos valvoivat — näkö- ja hajuaistin avulla vanhemmat. Nyt tupakkalain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattaminen ja yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaisena lääkintöhallitukselle. Läänin alueella valvoo lääninhallitus ja kunnissa terveystaloutta.

● Vanhempamme tarkoittivat kieltämättä vain parastamme kieltäessään poskisauhume. Lainlaatijankin pyrkimys on hyvä, ja on oikein että meille on vielä jätetty mahdollisuus valita tupakoida tai jättää tupakoimatta. Toivottavasti laki saa meidät entistä tarkemmin ajattelemaan ennen kuin sytytämme tupakan. Pystymmehän paremmin käyttämään aivojamme, kun emme pilaa niissä kiertävää verta häkääkasulla. Vielä enemmän on tupakkalasta hyötyä, jos se saa meidät tekemään aina kannattavan lakon — tupakkalakon. □

tunturitaikaa, vuodenaikoja, kaamos-
ta, piennarta kuvaavat raanut miellyt-
tävät väreillään katselijaa. Samoin
Niagaran mahtavia putouksia yöllä
esittävä raanu hahmottuu selvästi.
Mistä sinä löydät töitteesi mallit?

”Luonnosta, kaikesta mitä ympä-
rillä havaitsee. Matkoilta, lehdistä,
kirjoista ja vaikka mistä. Tytär saat-
taa tulla jokin esine kädessään ja
sanoa, katsos tästä saa hyvän mallin.
Näin ne syntyvät.” sanoo Raili.

”**V**ärit hahmottuvat minulle lo-
pullisesti työn kuluessa. Tot-
tahan etukäteen on olemassa jonkin-
lainen mielikuva väreistä. Mutta aina
on tietty jännitys värien onnistumises-
ta ennen kuin työ on valmis otetta-
vaksi pois puista. Tytär pystyy kyllä
etukäteen näkemään värit ja niiden
yhteensoveltuvuuden”, toteaa Raili.

Kauniiden raanujen ja kuultokudos-
ten värejä voisi kuvailla monin sa-
noin. Vuodenajat hahmottuvat selväs-

Rentoutusta kangaspuiden äärestä

Kirjanpitäjän työstä meillä jokai-
sella on kaiketi omat mieliku-
vamme. Laskuja, tilejä, kirjaamista,
kirjoittamista, laskemista. Näiden asi-
oiden parissa työskentelee myös **Raili**
Kaiponen Karkkilan valimon kirjan-
pito-osastolla. Mutta tämän jutun
aihe löytyy paremminkin Railin va-
paa-ajanharrastuksesta. Raili on näet
innokas ja taitava kankaankutoja.
”Rentouttava harrastus työn vasta-
painoksi”, toteaa Raili.

Arki-illat työpäivän päätteeksi ku-
luvat Raililta melko tiuhaan
kangaspuiden ääressä. Omat puut
ovat valmistumassa talon isännän toi-
mesta, mutta lainapuiden avulla on
Kaiposen omakotitalon siivessä ehti-
nyt syntyä jo monta metriä kudonnai-
sia. Raililla on kokemusta kankaan-
kudonnasta useiden vuosien takaa,
aina pikkutyöstä lähtien. Ja Railin
oma tytär on myös kiinnostunut ku-
donnasta. Melkoinen osa Railin vii-
meaikaisten töiden malleista on oman
tyttären käsialaa. Kutominen taitaa
olla ainakin Kaiposen perheen nais-

väen ’verissä’. Jos talvi-illat kuluvat
kangaspuiden ääressä, niin kesällä
puut saavat levätä, sillä silloin vapaa-
aika kuluu lähes kokonaan töissä Vih-
din perintötilalla.

Raanut, kuulto- ja kuvakudokset,
matot, verhot, pöytäliinat, huone-
kalujen päälliset ja olohuoneen ku-
dottu seinätapetti. Siinä muutamia esi-
merkkejä Railin töistä. Talon emän-
nän kätevästä käsistä on syntynyt lä-
hes kaikki, mitä kangaspuilla voidaan
kodin käyttöön toteuttaa. Keskuste-
lumme aikana selviää sekin, että viih-
tyisän olohuoneen seinätapetti on Rai-
lin käsialaa. Kokonaispituutta tälle
pellavasta kudotulle kankaalle tuli
kaikkiaan 36 metriä. ”Kyllä minä pi-
dän eniten kuultokudosten tekemisestä.
Niissä kuviot ovat kokonaisuuksia,
niihin saa aikaan kauneimmat värit.
Työ on melko hidasta, illassa ehtii
kuultokudoksen teossa vain 10–15
cm eteenpäin.” sanoo Raili.

Railin runsaiden töiden aiheista
voisi mainita muutamia. Kauniit

ti raanua katsellessa värien vaihtuessa
vaaleasta kevästä synkkään syksyyn.

Kun toimittaja, vailla sen suurem-
paa asiantuntemusta kankaankudon-
nasta, keskustele aiheesta taitajan
kanssa, joutuu hän aluksi vähemmäs-
takin hämilleen. Mutta parituntisen
keskustelumme aikana Railin kanssa
selviävät ne monet eri työvaiheet,
työn vaatima huolellisuus, käytettävät
materiaalit ja monta muuta pientä
mutta tärkeää yksityiskohtaa, joiden
tuloksena saattaa syntyä esimerkiksi
pääskysenpesää esittävä kuvakudos.
Sentti sentiltä, huolellisesti monine
yksityiskohtineen tämäkin työ valmis-
tui Railin kätevästä käsistä aivan hil-
jattain.

Ja joulukin taitaa olla kiireisintä aikaa
Railille myös harrastuksensa puo-
lesta. Mitä muuta voisi antaa joulukin
joululahjaksi kuin kauniita, itsetehty-
jä raanuja, kuva- ja kuultokudoksia.
Viime joulukin niitä syntyi parisen-
kymmentä. □

Pekka Lonka

Perheenemäntien kerho 30-vuotias

Sodan aikana 1940-luvulla oli kodeissa käytetty voimavarat loppuun ja kaikesta oli puutetta. Kymiyhtiön piirissä mietittiin, miten yhtiöläisperheiden äitejä voitaisiin auttaa selviämään vaikeista ajoista.

Niinpä yhtiön toimesta aloitettiin Kuusankoskella laaja kurssitoiminta, joka käsitti mm. Vanhasta uutta -ompelukursseja sekä kotivalmiuskursseja. Pysyvän kerhotoiminnan järjestämisestä perheenäideille syntyi ajatus v. 1947. Tältä pohjalta perustettiin Perheenemäntien Kerho I.

"On tärkeätä, että perheenäidit pitävät itsensä kehityksessä mukana", sanoi naisten kerhotoiminnan vetäjä, apulaissosiaalipäällikkö Toini Iivanainen.

Kodin kohennusta yhteisvoimin

Tervetullutta toimintaa

Perheenemäntien Kerho I, nykyiseltä nimeltään Ykköset, kokoontui ensimmäiseen kerhoiltaan keväällä 1947. Perustavassa kokouksessa oli läsnä 21 naista, joista kuusi toimii mukana vieläkin.

Kerhon perustajajäsenten toivomus oli, että kerho kokoaisi ympärilleen yhtiön piiriin kuuluvia naisia, koska kodinhoito on vaativaa kaikkien nais-

ten yhteistä työtä. Tiedot vaativat jatkuvaa kohentamista. Toivottiin myös, että nämä yhdessäolohetket toisivat vaihtelua.

"Naisten kerhotoiminta osoittautui hyvin suosituksi. Jäseniä tuli jatkuvasti lisää. Tällöin ajattelimme, että yhdessä kerhossa ei voi olla 30 jäsentä enempää. Ryhmistä tulisi liian suuria ja opetustoiminta kärsisi", kertoo vauhdikkaasta alkuunlähdestä toiminnan alkuunpanija, 30-vuotinen vetäjä ja puheenjohtaja, apulaissosiaalipääl-

likkö Toini Iivanainen.

Vuonna 1948 kerhotoimintaa laajennettiin perustamalla kotitalouskerhot Kymintehtaalalle ja Voikkaalle. Nykyisin kerhot toimivat nimillä Akanat ja Vilhelmiinat.

Tarkoitus oli, että joka kymmenes vuosi perustettaisiin uusi kerho. Näin tapahtuikin ensimmäisen kymmenen vuoden jälkeen. Tällöin perustettiin Perheenemäntien Kerho II eli Kakkoiset. Laajimmillaan kerhotoimintaan on osallistunut 400 jäsentä.

Kotitaloutta ja virkistystoimintaa

Kerhojen ohjelmaan on kotitaloudellisen opetusohjelman lisäksi kuulunut virkistystoimintaa, kuten teatteri-näytäntöjä ja retkiä. Opetusohjelman kustannukset on maksanut yhtiö. Muuhun toimintaan on kerätty rahaa mm. arpajaisilla, myyjäisillä ja talkootöillä.

"Olemme harrastaneet myös sosiaalitoimintaa tukemalla mm. SPR:n vanhustenkerhoa ja Kuusankosken palvelutaloa pienin rahalahjoituksin. Nyt viettäessämme 30-vuotisjuhlaa päätimme muistaa Kuusankoskelle hyljätin valmistunutta vammaisten palvelutaloa sopivaksi katsomallamme lahjalla", kertoo Toini Iivanainen.

Muun kerhotoiminnan lisäksi järjestettiin kuukausittain ns. yhtiöläisiltoja seuratalossa siihen saakka kunnes talo purettiin v. 1971. Yhtiöläisiltoihin osallistui kerholaisten lisäksi muitakin yhtiöläisiä.

"Nämä illat olivat hyvin suosittuja. Joskus oli väkeä niin, että seuratalon seinät ihan pullistelivat. 400 istumapaikkaa eivät riittäneet, vaan väkeä oli vielä seisomassakin", muistelee Toini Iivanainen. Yhtiöläisiltojen yhteyteen järjestettiin näyttelyitä, muotinäytöksiä sekä muuta monipuolista ohjelmaa.

Rva Sirkka Bomanista on mukavaa olla perheenemäntien kerhon jäsen.

Perheenäidit 'hetekasodassa'

Kuntoilu on myös aina ollut kerholaisten sydäntä lähellä. "Aikoinaan kerholaiset kokoontuivat ensin tunniksi voimistelemaan ja vasta sen jälkeen alkoi varsinainen kerhoilta.

1960-luvun alkupuolella taistelimme selkäsairauksia vastaan ja aloitimme 'hetekasodan', jolla kuusankoskelaiskodeissa hetekoista tehtiin terveellisempiä selälle", muistelee Toini Iivanainen.

"Minusta naisten kerhotoiminta on ollut tarpeellista. On tärkeää, että perheenäidit pitävät itsensä mukana kehityksessä ja tällaisen kerhon puitteissa heillä on siihen mahdollisuus.

Hyvin tärkeää on myös se, että äidit tapaavat muita ihmisiä", sanoo Toini Iivanainen. "Eikä sovi unohtaa sitä, että äideillä on mahdollisuus päästä kerhon mukana myös retkille ja käydä teatterissa."

Olemme kuin yhtä perhettä

"Mukavimmat muistot minulla on monista matkoistamme. Niitä olemme viime vuosina tehneet joka kesä, jopa

"Ei minun mieheni ole koskaan ollut harrastustani vastaan, päin vastoin", sanoo Rva Lyyli Avikainen.

ulkomaille. Ulkomaanmatkoista ensimmäinen tehtiin Ruotsiin ja toinen 'kohtalokas' matka Tanskaan", kertoo nauravasilmäinen rouva Lyyli Avikainen, joka on ollut kerhon toiminnassa mukana alusta lähtien.

"Heti Tanskan matkan alkuvaiheessa meiltä särkyi auto ja sekös piti naisia jännityksessä. Hyvinhän siitä kuitenkin selvitettiin ja loppumatka meniikin jo paremmin."

"Olen suorittanut kerhon piirissä kotisairaanhoitokurssin ja kotivalmius- sekä varakotisisarkurssin. Kursin jälkeen kävin perheissä auttamassa. Oli minulla vakinainen paikkakin, missä kävin ensimmäisen kerran pikuvauvan syntyessä ja kouluun hän jo meni, kun niitä käyntejä lopettelin", kertoo Lyyli Avikainen.

"Elämäni on tullut paljon sisältöä sen jälkeen kun liityin kerhon jäseneksi 3 vuotta sitten. Olen virkistynyt ja saanut paljon hyödyllisiä tietoja kotitaloudesta ja muista ajankohtaisista asioista." Näin kertoo perheenemäntien kerhon tuorein jäsen rouva Sirkka Boman. "Olemme kerhossa kuin yhtä perhettä."

Maritta Hanjoki

Perheenemäntien kerho I viettää 30-vuotisjuhlaansa kolmessa vaiheessa. Ensimmäiseen juhlatapahtumaan 17.3. saapui vieraaksi muistelevaan menneitä yhteisiä rientoja Karhulan naistenkerho, joka on hyvä ystävä jo 30 vuoden takaa.

Kymistä mieleen puutavara ja Soinlahti

- Onko nimi Kymiyhtiö teille tuttu?
- Onko yhtiöllä mitään toimintaa tällä paikkakunnalla?
- Millainen mielikuva teillä on Kymiyhtiöstä?
- Kymiyhtiö -lehden toimitus teki näitä hieman omahyväisiä kysymyksiä keväisenä maaliskuun lauantaina yhtiön talvikisojen aikoihin Iisalmen kaduilla.
- Kyselyn tulokset osoittivat melkoisen hyvää tuntemusta. Iäkkäämmät muistivat Kymiyhtiön puutavarahankinnat paikkakunnalla jo lapsuudestaan, nuoremmat tiesivät Soinlahden tehtaan omistussuhteiden muutoksen parisen vuotta sitten. Kolmeen kysymykseemme saimme seuraavanlaisia vastauksia:

Hilikka Saastamoinen, R-kioskin myyjä

1. On tuttu.
2. Eikö se Soinlahti ole nykyisin Kymiyhtiön?
3. Se on semmoinen vaka-varainen puutavarayhtiö. Minun isäni on aikoinaan ollut Kymiyhtiön töissä metsätyömiehenä Sonkajärvellä.

Hilikka Saastamoinen arveli yhtiön pääkonttorin olevan Helsingissä kuten yleensä muidenkin yhtiöiden.

Ilkka Kumpulainen (vas.) ja Veli Rautkoski, koululaisia Lapinlahdelta, uintimatalla Iisalmessa

Ilkka oli kuullut nimen, Veli ei. Telkkarissa se on joskus vilahtanut. "En tiä, en tiä", oli poikien vastaus yhtiön toimintaan paikkakunnalla.

Lauri Tiikkainen, osastonhoitaja kirjakaupassa

1. On tuttu.
2. Täällä on tiilitehdas ja saha.
3. Erittäin positiivinen käsitys. Olen aika paljon tekemisissä Soinlahden kanssa, koska he ovat meidän asiakkaita. He ostavat meiltä konttori- ja toimistotarvikkeita. Olemme melkein päivittäin kosketuksessa Soinlahden tehtaalle.

Anna Korhonen (vas.) ja Riitta Korkalainen, kauppaopistolaisia Rautavaarasta

"—Onk' se tuo entinen Soinlahti", arveli Riitta. "Sehän fuusioitiin Kymiyhtiöön."

Annalle nimi Kymiyhtiö ei tuonut mitään mieleen.

Väinö Kaulantaus, eläkeläinen ja tyttärentyttä Päivi Niskanen

1. Kyllä se on. Minä tein ennen paljon pöllejä Kymi-yhtiölle.
2. Onhan sillä Soinlahti. En minä muualla täällä tiä muuta kuin mehtähommia.
3. Olen tuntenut Kymin jo pikkupojasta. Yhtiöllä oli meidän ympärillä Vieremällä paljon maita. Poikakin on ollut Soinlahden sahalla töissä kesällä.

Unto Hakkarainen, eläkeläinen

1. Kyllä se on.
2. Kyllä sillä on Soinlahti-yhtiön tehtaas.
3. Aikaisemmin tunsin Kymiyhtiön puutavarayhtiönä, mutta nyt kuva on hieman muuttunut, kun Soinlahti siirtyi Kymiyhtiön omistukseen. En muista pääkonttoria.

Marja-Leena Mauno

● Suomalaisen on helppo tuntea kateutta, kun hän tapaa henkilön, jonka kotimaassa ei tunneta tuloveroa eikä lumipyryjä. Tällainen paratiisi on Atlannilla sijaitseva Bermudan saari, sikäläisen Suomen ystävän rouva **Dorothy Haywardin** kotipaikka.

Rouva Hayward on Suomen Bermudalla olevan varakonsulin puoliso. Varakonsuli Hayward on Bermudan olympiakomitean puheenjohtaja. Tämän luottamustoimen kautta on syntynyt perheen yhteys Suomeen.

● Ensimmäisen kerran rouva Hayward kävi Suomessa vuonna 1952 Bermudan olympiajoukkueen avustajana. Vaikka mitaleja ei bermudalaisille olympialaisista herunutkaan, ovat muistot kisoista yhä elävänä rouva Haywardin mielessä.

"Kisojen avajaiset olivat todella suuremmat", hän kertoo. "Muistan selvästi, miten avajaispäivänä ollut sade ei estänyt katsojien bermudalaisiin kohdistuvaa mielenkiintoa. Katsojat nimittäin eivät vain huranneet astuessamme stadionille, vaan he myös vihelsivät huomattessaan 'kansallispukumme' eli bermudashortsit."

Vuoden 1952 jälkeen rouva Hayward on käynyt Suomessa yhdeksän kertaa. Viimeisimmällä käynnillään helmikuussa hän vieraili myös Kuusankoskella, jossa häntä opasti Kymiyhtiön lakiasiaosaston päällikkö **Martti Enäjärvi**. Kuusankoskella käynnin yhteydessä rouva Hayward vieraili ensimmäisen kerran elämässään myös paperitehtaalla. Tietokoneiden lukuisuuden lisäksi hän ihmetteli tehtaalla myös veden runsasta käyttöä. "Veden tuhlaaminen saa minut pyörälle päästäni. Vaikka Bermuda on veden ympäröimä, emme

Tapasimme vieraan

voi kuvitellakaan perustavamme sinne paperiteollisuutta. Saarella ei nimittäin ole pohjavesivaroja kuin nimeksi. Siksi meidän pitääkin käyttää vettä harkiten."

● Veden vähyydestä huolimatta bermudalaisten verotus on maailman alhaisinta. Ilmasto on aurinkoinen vuoden ympäri. Rauhalli-

teemme onkin turismi. Teemme kaikkemme, jotta kaikkia tässä brittiläisessä siirtokunnassa vierailevia kohdeltaisiin hyvin ja ystävällisesti."

● Rouva Hayward rauhoittaa myös Bermudan kolmista pelkääviä. Hänen mielestään alueen oikulliset tuulet saattavat olla osasyynä joihinkin laivojen katoamiin. Kokonaan ei laskuista ole pois myöskään merirosvous.

"Eräs noista arvaamattomista myrskyistä noin kymmenen vuotta sitten katkaisi suomalaisen laivan kahtia ja osa miehistöstä hukkui. Tuolloin meillä oli tilaisuus auttaa pulaan joutuneita suomalaisia", muistelee rouva Hayward.

● Suomen käyntinsä yhteydessä rouva Hayward kävi innokkaana talviurheilun ystävänä seuraamassa Salpausselän kisoja, koska vastaavaan ei ole mahdollisuuksia hänen kotimaassaan. Kannustuksen kohteena olivat suomalaiset hiihtäjät, vaikka myös maanmiehiä eli amerikkalaisia oli mukana. Rouva Hayward sanookin Bermudalla kaipaavansa suomalaisia puhuttavia järviä ja vuosien varrella tutuiksi tulleet suomalaisia ystäviä. □

David Mawby

sessä ympäristössä on myös helppo rentoutua.

Elinkustannukset ovat kuitenkin Bermudalla korkeat. Kaikki tavara pitää nimittäin tuoda ulkomailta. "Muun muassa karjan rehu on tuotava maahan ja siksi meijerituotteet ovat kalliita. Ainoa todellinen tulonläh-

Soitot on soitettu

ja kitara pantu pussiin. Monitaitoinen ilonpitäjä **Kari Valtonpoika Suhonen** on vapulta jättänyt yhtiön pr-sihteerin hommat ja siirtynyt mainospuolen pomoksi lahtelaiseen Kemppi-yhtiöön. Liki kahdeksan vuotta tuli hän Kymissä olleeksi. Vierasyhmien sopmailussa Karilla lienee ainakin piirimestaruus ellei sitten isompikin ennätys. "Skaala on vaihdellut Munapirtin Marjoista valtiovierailuihin", toteaa hän sutjakkaasti. Miehen lähtömietteitä tivatessa Karille tuli mieleen

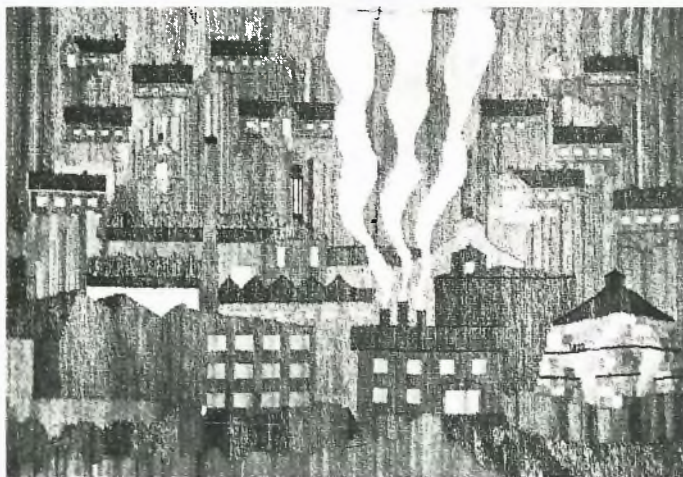
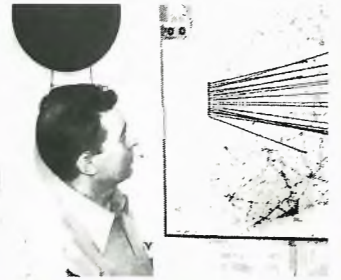
Nummisuutarien Eskon ikimuistoiset sanat: "Tunteet erinomaiset tällä hetkellä pitkin ruumistani käyvät päästä kantapäähän ylös alas... Mutta tähänpä tahtoisin lisätä tämän: Tilulii, tilulii, tilulilu lilulii".

Yhtiöläisliikuntaa

* Karkkilan tehtaan liikunnanohjaaja **Leo Savolainen** kertoi, että yhtiön harrastusurheilijat ovat tänä talvena olleet ahkerasti lauduilla. Karkkilassa on harrastusurheilua harjoitettu kiitettävän aktiivisesti. Vaikka entisiä harrastajia on siirtynyt eläkkeelle, on uusia tullut heidän tilalleen.

Karkkilan talvipäiviä vietettiin 4.—5.3. Osastojen väliseen viestinhiihtoon osallistui 15 joukkuetta, nappuloille oli oma kilpailunsa ja toisena päivänä pilkkijat kokeilivat kalaonneaan Pyhäjärven jäällä.

Leo Savolainen on toiminut Karkkilan tehtaan liikunnanohjaajana jo 23 vuotta. Hänen tehtäviinsä kuuluvat moninaisten urheilu- ja liikuntatehtävien lisäksi mm. lomatoiminta, erilaiset juhla- ja järjestelyt ja Karkkilan tehdasmuseoasiat.

Kuvakudos Karkkilasta

* Karkkilan työväenopiston kudontapiiriin ohjaaja **Impi Laaksonen** muistaa lapsuudestaan, kuinka hän vei maitoa Fagerkullan alueella olevaan pieneen, punaiseen mökkiin, jossa asui herttainen vanha mummo. Mökissä oli valkeat pihtipielet ja nurkkavuorit.

Tämä mökki sekä muita Fagerkullan mökkejä on nähtävissä kuvakudoksessa,

jonka **Impi Laaksonen** on kutoonut. Kuvakudos on kooltaan 200 x 140 cm. Sen pohjaväri on vihertävän rusertava. Kuvakudoksen yläosassa ovat Fagerkullan punaiset mökit ja alaosassa Högforsin tehdasrakennuksia. Aiheen piirsi taiteilija **Pentti Holopainen** **Impi Laaksonen** idean ja ohjeiden mukaan.

Kuvakudos on täyspella-

vaa, käsinkehrättyä. Lan-kojen väri on niin kaunis kuin vain pellavassa voi olla. Kudoksessa on käytetty kolmenlaista poljentaa: toimekasta, ripsiä ja paltinaa.

Kudonnanohjaaja **Impi Laaksonen** on kotoisin Karkkilaa ympäröivältä maaseudulta, mutta on asunut jo 15 vuotta Karkkilassa. Hän ohjaa Karkkilan työväenopistossa neljää kudonnan piiriä ja lisäksi Pusulassa kahta piiriä. Kesäaikana hän kertoi kutovansa kirkkotekstiilejä ja mm. Forssan kirkossa on hänen kutomansa tekstiilit.

* Juantehtaalla oli viemärin korjaus meneillään. Yksi mies oli kaivossa ja toiset kaivon kallaalla. Pääliikkö ohimennessään varoitteli mahdollisista myrkyllisistä kaasusta, jolloin miehet sanoivat, että seikka oli otettu huomioon. Siinä mielessä kaivon pantiinkin vanhin ja pienikokoisin mies, että tapaturman sattuessa firmalle koituisi mahdollisimman pieni vahinko!

Tämä oli niitä isännöitsijä **Lasse Timgrenin** savolaisjuttuja tosielämästä.

* Muisteltiin Hallan entisiä hyviä aikoja! Varastopäällikkö **Elis Heijarilla** on toimistonsa seinällä entisistä työmaakonttoreista talteen otettuja kelloja. Muutakin vanhaa Hallan tehtaan rekvisiittaa hän on kerännyt talteen. Ja siitä lähti juttu viriämään...

* Joka kevät jäiden lähdön aikaan hallalaisilla ja gutzeitilaisilla oli **kova kilpailu** siitä, kumpainenko pääsee laivalla aikaisemmin rantaan: Halla Kotkan rantaan vaiko Gutzeit Hietasen rantaan.

Nelimetristä väylää sahattiin sirkkelillä auki merelle. Sitten lastattiin pikkupoikia

la samat kumppanit kilpailivat siitä, kumpaisenko jäätie merellä on parempi. Siinä tehtiin myös kovasti työtä: tuuralla hakattiin ja höylällä silitettiin ja kumpainenkin kehui omaansa!

* Ja sitten tuli kesä! Ja meri oli avoin! Hallalaiset lähtivät saareen. Kyllä. Saaresta saareen.

Lauantaina kun ensimmäinen moottorivene suuntasi merelle, levisi tieto, mihin saareen se meni ja kohta kaikki muut lähtivät perään. Niin oltiin koko Hallan sakkijälleen samassa saarella. Kotisaarelle jäivät vain palovartijat, kun niiden oli pakko.

Töttörö-miehet ja muita ilmiöitä

laivan keulaan painolastiksi. Kilpailun aikana oli kova huuto ja hurraa ja jännäminen kumpainenko sakki voitti. Elis Heijari kertoi olleensa jokaikinen kevät tässä 'keulasakissa'. Väylän sahaamiseen käytetty sirkkeli on tallessa vieläkin.

Tämä väylän aukaisukilpailu aloitti kevään. Talvel-

* Hallalaiset viihtyivät yhdessä; mitä tehtiin, tehtiin yhdessä. **Lohisoppasaariret-**ket ovat oma lukunsa.

Saariretkiä varten oli tehty oma proomukin, noin 30 metriä pitkä. Siinä oli telineet, joihin voitiin kiinnittää pressu katoksi. Töttörö-miehet eli Hallan VPK:n torvisoittokunta puhalsi

Muistoja Pohjolasta ja lohiosoppa kypsytettiin kenttäkeittiössä proomun sivulla.

Kun päästiin saaren rantaan, alkoi soppakin olla valmista ja torvisoitto jatkui...

* Soittotaitoiset pääsivät Hallaan töihin ilman muuta. Heille jopa annettiin etuisuuksia, kuten vapaa-

asunto ja polttopuut. VPK:n torvisoittokunnasta oli 1920-luvulta lähtien sotiin asti ja vielä senkin jälkeen muodostettu tanssiorkesteri **Jazz Halla**.

Hallan kemuihin oli aina valtava tungos. Lähisaarilta ja Kotkasta saakka tultiin joukolla Hallaan tanssimaan. Heijari kertoi, että Kotkan rannassa oli aina pitkä jono odottamassa laivakyytiä.

Puolessa tunnissa oli liput myyty loppuun ja Kotkaan lähetettiin sanaa, että "Liput on loppu ja enää ei sovi".

* Tanssit saatettiin pistää pystyyn ihan yhtäkkiä. "Kun käveltiin raitilla eikä mitään oikein keksitty, päätettiin järjestää tanssit seuratalolla. Yksi lähti kysymään taloa, toinen soittajia ja kolmas juoksi levittämään tietoa, että talolla tanssitaan." Puoli tuntia ja taas talo oli täynnä.

Olsonin pappa soitti kaksirivistä, Toivonen pianoa ja Paasosen Bruno haitaria. "Bruno oli niin ujo, ettei hän kehdannut soittaa näkyvissä. Hän oli esiripun takana."

Apua! Tikka tekee tuhoa

* **Patruuna Kreidlin puisto** Verlassa patruunan pytingin ja tehdasmuseon ympärillä komeine tuijineen, mäntyineen ja muine harvinaisine puineen ja pensaineen alkaa olla hyvin, hyvin vanha. Koska mm. tuija ja puistos- sa olevat mäntylajit eivät siemennä itse, olisi nyt korkea aika istuttaa uutta puustoa. Näin sanovat asioista perillä olevat piirit.

Happoa!

*Nyt kun Kymin sulfiittisellutehtaan toiminta loppuu, on Kuusaalla alkanut kiertää juttu, jossa ehdotel-
laan sellutehtaan **happotor-
nin** muuttamista kapakaksi,
kun sillä on jo nimikin val-
miina.

*Hallalaiset saivat uuden lääkärin. Hän on lääket. lis. **Arto Haukijärvi**. Helmi-
kuun alusta lähtien hän on
hoitanut vastaanottoa ker-
ran viikossa Hallan tehtaan
terveysasemalla. Hänen en-
simmäinen varsinainen 'itse-
näinen' työpäivänsä Halla-
ssa oli 16.3. Siihen saakka
yhtiön vastaava työterveys-
lääkäri **Pekka Kiviluoto**
Kuusankoskelta johdatteli
tri Haukijärveä tuleviin teh-
täviinsä.

Tri Haukijärvi on Sunila
Oy:n ja Hallan tehtaan yh-

teinen. Hän vastaanottaa
sunilalaisia neljänä päivänä
viikossa, mutta silloinkin
hallalaisilla on esim. äkil-
lisissä sairastapauksissa ja
tapaturmissa lupa tulla hä-
nen vastaanotolleen Suni-
laan.

Sunilalla ja Hallalla on
perinteitä työterveyshuollon
yhteistyössä, sillä parikym-
mentä vuotta sitten Sunilan
tehtaanlääkäri **Helmer Sip-
pel** hoiti vastaanottoa pari
kertaa viikossa Hallan teh-
taan poliklinikalla.

*Rva **Laila Gustafsson**
hoitaa nykyisin Karkkilan
tehtaan tapaturmavakuutus-
asioita. Hän on ollut tässä
työssä neljä vuotta, mutta
palvellut yhtiötä yli 20 vuot-
ta erilaisissa tehtävissä muil-
la tehtaan osastoilla.

Asiat hoidellaan

Kirjoja Verlassa lomailevien iloksi

*Kymiyhtiön Uutislehdes-
sä oli viime syksynä kehoi-
tus yleisölle lahjoittaa tar-
peettomat kirjansa **Verlan
lomakylään**. Kirjoja on
tähän mennessä tullutkin jo
kaikkiaan yli viisisataa.
Suurimman lahjoituksen
teki yhtiön **Kouvolan Kirja-
paino** eli täsmälleen 300 kir-
jaa.

Kirjapainon päällikkö
Vilho Rantala kertoi, että
kirjat olivat ennen kirjapai-
non saneeraustöitä henkilö-
kunnan ruokailuhuoneessa
olleissa kaapeissa. Kirjoja
tuskin kukaan enää lainasi,

joten ne päätettiin lahjoittaa
lomakylän käyttöön. Koko-
elmassa on suurin osa klas-
sikkojen tuotantoa, joitakin
harvinaisuuksiakin on jou-
kossa.

Lomakylän emäntä **Kaija
Laine** ottaa edelleen vastaan
kirjalahjoituksia. Hänellä
on parhaillaan kirjojen luet-
telointi käynnissä ja samalla
fundeerataan lainaussyste-
miä. Lomalaisilla on siis
tulevana lomakautena mah-
dollisuus esim. sadepäivinä
viettää aikaa hyvien kirjojen
parissa.

Muistot jäljellä Hallan koulusta

* Hallassa puretaan vanhoja taloja tavan takaa. Nyt on muisto vain jäljellä **Hallan entisestä kansakoulusta**, joka oli vastapäätä seurataloa ja lähellä satamalaituria.

Koulurakennus valmistui 1881. Siinä oli luokkasali ja opettajan asunto, joka käsitti kaksi huonetta ja keittiön. Koulu lopetti toimintansa 1949. Rakennus korjattiin perusteellisesti 1951. Sinne sijoitettiin Hallan tehtaan toimihenkilökerho sekä siipeen kutomo ja opetuskeittiö. Toimihenkilökerho toimi rakennuksessa n. 15 vuotta. Se lakkautettiin 1967. Samoihin aikoihin kutomo ja opetuskeittiö siirrettiin muualle. Viime vuosina entisessä koulurakennuksessa asui poikamiehiä, jotka ovat työssä Hallan tehtaalla.

Ja lisää historiaa, josta osa on poimittu Karhulan ja Kymin koululaitoksen 100-vuotishistoriikista:

Kun Hallan saarelle 1874 perustettiin höyrysaha ja saarelle muutti työmiehiä perheineen, ei lapsilla aluksi ollut mahdollisuutta kou-

lunkäyntiin. Sahan työmies **H. Lauren** oli saanut jonkinlaista koulusivistystä ja niinpä hän 1876 alkoi omin päin opastaa lapsia lukemisessa ja kirjoituksessa.

Halla Aktiebolag, joka oli perustettu samana vuonna, valitsi opettajaksi **Amanda Salinin** v. 1877. Hän oli käynyt Jyväskylän seminaaria. Amanda Salin piti pientenlasten koulun tapaista kyläkoulua vuoteen 1880, jolloin hän muutti paikkakunnalta.

Nyt yhtiö palkkasi koulumestariksi entisen merimiehen **Hj. Valinin**. Hänen kerrotaan opettaneen lapsia mm. tanssimaan merimiestansseja itse heitä viululla säestäen. Tätä hauskuutta ei tietenkään kestänyt kauan. Valin pantiin viralta ja yhtiö palkkasi opettajaksi Jyväskylän seminaarin toiselta luokalta eronneen **Fredrik Herman Palmrothin**.

Tähän saakka koulua oli pidetty eräässä työväen asunnossa, mutta nyt rakennettiin koulutalo, rakennus, joka pysyi pystyssä 96 vuotta ja joka on nyt purettu.

Koulu toimi pientenlasten kouluna vuoteen 1886. Samana vuonna 8.7. Halla Aktiebolag anoi ja sai koululle valtionapua opettajan palkkaamiseksi. Nyt koulusta tuli kaksikielinen — suomalais-ruotsalainen — yläkansakoulu. Oppilaita oli 31. Ruotsinkielellä annettu opetus loppui 1909 ja ruotsinkieliset oppilaat alkoivat käydä koulua Kotkassa. Hallaan perustettiin alakansakoulu 1919.

Opettaja Palmroth luopui virastaan 1887 ja tilalle valittiin **Hugo Verner Ruotzi**. Naisopettaja palkattiin 1894 ja parin vuoden kuluttua otettiin vielä kolmaskin opettaja. Myöhemmin koulussa toimi jonkin lukuvuoden ajan heidän lisäksi vielä miespuolinen apuopettaja.

Halla muodostettiin omaksi koulupiiriksi 1890. Kun koulu lakkautettiin v. 1949, Hallan koulupiiri yhdistettiin Sunilan piiriin. Lakkauttamisvuonna Hallan koulussa oli kolme opettajaa ja oppilaita 85.

Ritvalla riittää potilaita

* Lääkintävoimistelija **Ritva Leppänen** tuli syksyllä 1975 työhön Karkkilan tehtaan terveysasemalle. Hän kertoi potilaita riittävän. Yleisimpiä sairauksia ovat selkärangan ja niskan kulumaoireet. Potilaita hänellä on päivittäin kymmenkunta.

Hän käyttää ajastaan puolet sairauksien hoitoon ja puolet ennaltaehkäisevään toimintaan. Ritva Leppänen on käynyt myös Työterveyslaitoksen järjestämän 4-viikkoisen ergonomian jatkokurssin.

Yhtiöläissuku viidennessä polvessa

* Jos 'monipolvisia' yhtiöläissukuja on yhtiön paperiteollisuudessa, niin on niitä metalliteollisuudessaakin.

Karkkilan tehtaan henkilöstöpalvelusihteeri **Kirsti Haanpään** isän isän isä **Johan Granlund** Grangärdistä Ruotsista tuli työnjohtajaksi Högforsin ruukkiin 1853. Hänen poikansa **Kustaa** oli Rautamäen tilanhoitajana. Kustaan poika **Fredrik Fridolf**, Kirstin isä, oli niin ikään Rautamäen tilanhoitajana vuoteen 1955, jolloin hän siirtyi tehtaan varastonhoitajaksi ja palveli yhtiötä yli 50 vuotta.

Kirsti Haanpää on tänkin palvellut yhtiötä jo 35 vuotta. Kirstin poika **Hannu-Pekka Haanpää** toimii Karkkilassa markkinointisuunnittelupäällikkönä. Granlundin sukua viidennessä polvessa. Palvelusaikaa yhtiössä kertyy yli 150 vuotta!

* Kirsti Haanpään puoliso, **Olavi Haanpää** on hän-

kin ollut yhtiön palveluksessa yli 35 vuotta viimeisimmäksi projektimyynnin päällikkönä LVI-Markkinoinnissa. Hän jäi eläkkeelle 21.3. Ja miltä tuntuu?

"Hienolta tuntuu!"

Entäs jos tulee ikävä?

"Sitten sanon kuin eräs karkkilalainen, että jos ikävä tulee, niin menen heti Sjöblomin vastaanotolle."

Mainittakoon tässä samalla, että yhtiön harrastusurheilun hihamerkki on Olavi Haanpään suunnittelema.

Santra ja Lyyti 50 vuotta sitten

* Teknikko **Esko Eloranta**, vanha tuttu, poikkesi toimituksessa mukanaan kaksi vanhaa valokuvaa. Ne esittävät Voikkaan tehtaan ensimmäisiä autonkuljettajia ja autoja.

Toisessa kuvassa poseeraa **Niilo Nurminen** v. 1926, Voikkaan tehtaan ensimmäinen henkilöautonkuljettaja T-mallisen Ford-henkilöauton vieressä. Auto on vuoden 1926 mallia. Niilo

1923. Se oli ins. **Hjalmar Kalhon** käytössä.

Toisessa valokuvassa on kaksi samaten T-malli Fordia, jotka oli ristitty Santaraksi ja Lyytiksi. Autot ovat vuoden 1926 mallia, mutta kuva on vuodelta 1927, jolloin Esko Eloranta oli kuorma-autonkuljettajana. Kuvassa vas. autonkuljettaja **Pentti Hasu**, ohjaamossa Esko Eloranta ja lavalla autonkuljettaja **Väinö Hasu** ja

Nurminen toimi myöhemmin karbiditehtaan ylimestarinä eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Eloranta kertoi, että Voikkaalla oli edellä mainitua vanhempikin T-Ford-henkilöauto, vuosimallia

apumies **Kalle Tammelin**.

"T-mallin Fordissa oli jalkavaihteet ja käsikaasu", mainitsi Eloranta. Hän oli pari vuotta autonkuljettajana, kunnes siirtyi Voikkaan puuhiomolle, missä hän toimi ylimestarinä.

Vifrenin muistoista murrettua

* Viime vuoden lopulla saimme lähetyksen **Vifrenin muistelmia**. Kuka tämän nimimerkin taakse on piiloutunut, ei kirjeestä selvinnyt. Vifréni kirjoittaa: "En ole syntynyt Kuusankoskella enkä sitä ympäröivissä naapuripitäjissäkään, mutta olen osan lapsuusajastani viettänyt Kymintehtaalla" ja mainitsee olevansa insinööri.

Hän tarjoaa painettavaksi jaoksia laajasta teoksestaan **Muistoista murrettua**. "Jaokset eli osat koskettelevat Kymin Osakeyhtiön kauan sitten menneiden aikojen sosiaalista toimintaa sivuavia asioita..." Lähettämässään muistelmiaosassaan Vifréni kertoo mm. yhtiön järjestämistä juhannusjuhlista, kiinnostavaa maise-mallista tietoa, juttuahevostallin vaiheilta, Kymin-
tehtaan Esplanadista ja senaikaisista omaperäisistä ihmistyypeistä. Muistelmat sijoittuvat vuosisadan alkuun.

* Kuusankoskessa Kymin puoleisen rannan läheisyydessä oli pieni, kalliopohjainen saari. Samalla kohdalla Kuusaan puoleisella rannalla oli Hölsän mylly. Saari sijaitsee korkean ja jyrkän putouksen nielussa, joten

sinne pääsy oli hankalaa. Tällä saarella poltettiin jokakesäinen juhannuskokko.

Saaren kalliioon oli kiinnitetty tukkipuomi, joka esti tukkien pääsyn tehtaan käyttövesiränniin. Saaresta jonkin matkaa vastavirran suuntaan jyrkällä rantatöyräällä oli keilaratarakennus ja sen alapuolella rannassa uimahuone.

Vifréni kertoo: "Siinä oli pukuhuone ja näkösuojattu uimatila, jossa oli joen pohjaan kiinnitetty ja vesirajan yläpuolelle ulottuva lautaseinä, jonka tarkoituksena oli estää uimaria joutumasta voimakkaan virran vietäväksi. Lautaseinässä oli lautojen välissä niin suuret rakokset, että uimatilassa vesi pääsi vaivattomasti vaihtumaan, mutta uimari ei mahtunut kulkeutumaan avoveteen, vaikka olisi ollut laihakin nuori neito tai poika."

Keilaratahuoneesta ylävirran suuntaan, jyrkällä ja korkealla rantapenkereellä oli tehtaan henkilökunnan käyttöön rakennettu sauna ja pesula sekä rantasaha. Sahassa oli raamisaha, katkaisusirkkeli, kanttisaha ja höyläkone. "Nämä koneistot saivat käyttövoimansa saharakennuksen läheisyy-

dessä erillisessä rakennuksessa olevasta 'lokomobiili'-höyrykoneesta, joka sai käyttöhöyrynsä koneen yhteydessä olevasta höyrykatilasta."

* Kun juhannuskokko oli poltettu, juhlaansa siirtyi Kymintehtaan Esplanadille, kertoo Vifréni. Esplanadi oli nykyisen Rantakadun alkupäässä olleessa puistossa. Myöhemmin puiston laidalla oli Th. Lindbladin kaupparakennus, joka sittemmin oli ns. tehtaankauppa.

Puiston keskellä olleella aukiolla esitettiin ohjelmaa. Aukion laidalla maantien puolella oli tanssilava ja sen läheisyydessä pylväiden varassa voimistelutanko. Puiston nurmikkoon oli avattu hiekoitettuja polkuja.

Paitsi juhannusjuhlia Esplanadin puistossa esiintyivät torvisoittokunta ja sekakuoro puutarhuri-valokuvaaja Emil Segerholmin johdolla.

Puiston yhden sivun rajana oli Kinnaksen rautatie, jonka takana olivat suuret puuvarastot kuorimapukeineen. Toisella sivustalla, nykyisen romuvaraston suunnalla oli kalliainen rinne, johon louhitussa syvänteessä oli kalkkiruukki.

Mihin ovat kaikki noidat kadonneet?

* Joku voisi epäillä, onko siinä mitään laitaa, kun aikahimmet ryhtyvät vainomaan noitia, epäilee paikallinen tähtireportteri.

Eihän niitä tietojen mukaan ole olemassakaan. Mutta joka tapauksessa **Karkkilan toimihenkilöt** vainosivat muutama kuukausi sitten todella innokkaasti noitia paikallisella seuratalolla. Naamiaisten tema oli "Noitavainot — viisi tuntia järjestelmällistä vainontaa ja muuta hyvää ohjelmaa."

Kiinniotettujen noitien määrästä ei ole vieläkään, vaikka juhlista onkin kulu-
nut jo näinkin pitkä aika, annettu järjestäjien taholta minkäänlaista virallista tiedonantoa.

Ohjelma oli ainakin kaikkien mielestä hyvää. Numero-poika Reinikaisen vetävät sisääntulot ja ulosmenot saivat yleisön hykertelemään naurusta.

Illan yhdeksi kohokohdaksi taisi muodostua uuden laulu- ja voimisteluryhmän Vainotertsetin esiintyminen Karkkilassa. Viisi raavasta miestä tummissa puvuissa varustettuna kunnan Stetsonilla sekä vahvistettuna kauniilla nais-solistilla sai yleisön haltioihinsa. Ja vielä kun kuultiin kappaleet La Paloma ja Kuningaskobra ei yleisön riemulla ollut rajoja.

Mainittakoon, että paikallinen Info-duo Pedro & Lefa olivat kunnostautuneiden joukossa.

Verla vuosisadan alussa

* Rva **Elli Nikkinen** Kouvolasta antoi käytettäväksemme **Verlan tehdasta** esittävän valokuvapostikortin.

Mielenkiintoinen ei ole ainoastaan kuva, vaan myös kortin kääntöpuoli. Kortti on lähetetty Verlasta 28.3. 1909 Viipuriin rautatieläi-

nen Kaarlo Koivulalle. Kymmenen pennin postimerkki on venäjänkielinen. Selänpään postileimassa on suomea ja venettä, mutta Viipurin leimassa vielä ruotsiakin. Postin kulku on ollut nopeaa, sillä kortti on ollut Viipurissa jo seuraavana päivänä.

* Vuosikymmeniä sitten eräs Kotkan satamassa työskennellyt ns. känsämaratoonari pyrki useaan otteeseen Hallan Visan jäseneksi. Syystä tai toisesta häntä ei haluttu ottaa seuraan. Aina keksittiin jonkinlainen veruke hänen pääsynsä esteeksi.

On täysi kuin Hallan Visa

Taide- näyttely Verlassa koko kesän ajan

* Verlan lomakylän seuratilassa avataan vappuna 1.5. taidenäyttely **Kesä -77**. Kuusankosken Taidesseura ja Kouvolan Taidesseura esiintyvät noin sadan teoksen kokoelmalla paikkakuntalaisille, vierailijoille ja lomalaisille.

Näyttely on avoinna elokuun loppuun saakka joka päivä maanantaita lukuunottamatta.

Teoksista on osa myytävänä.

Verlan kosken maalauksellinen näkymä kuvattuna v. 1967 eli kymmenen vuotta sitten.

Kerran taas samainen mies tapasi Visan silloisen puheenjohtajan **Emil Weckstenin** ja pyrki Visan jäseneksi. Hätäpäissään Wecksten sanoi, että "ei sovi, se on ihan täysi!"

Vastaus meni kysyjään ihan täydestä. Hän selitti myöhemmin kavereilleen, että häntä ei oteta Hallan Visaan, ennen kuin sieltä paikka vapautuu, kun se on nyt ihan täysi!

Tästä tapauksesta syntyi lentävä lause: On täysi kuin Hallan Visa.

* Edellisen tarinan, kuten seuraavankin kertoi meille varastonhoitaja **Elis Heijari**.

On nimittäin olemassa toinenkin lentävä lause Hallasta.

"Menee kuin Hallaan töihin" sanotaan pitkin askelin ja kiireisesti kulkevista ihmisistä.

Hallan työntekijät kun tulivat mantereelta pitkienkin matkojen takaa jalkaisin töihin saarelle, heillä oli usein kova kiire ja pitkä, vetävä askel.

* Seuraavan kerran tapamme juhannuksena! Nyt on kuitenkin ensin juhlinta vappua ja kevään tuloa. Kaikille lukijoille toivotamme railakasta kevätmieltä, iloa ja onnea!

Susa

Uusia virikkeitä aktivoimaan perinteistä toimintaa

PENTTI VÄTTÖ

● Paperiliiton Kuusankosken osasto 19:n toimintasuunnitelmaa vuodelle 1977 värittää melkoisesti XII liittokokous.

Jäsenistön edut etusijalla

● Osaston 21 edustajaa lähtee kesäkuun alussa liittokokoukseen vakain aikomuksin painottaen liiton tulevan toiminnan kohdistamista entistäkin enemmän jäsenten etujen parantamiseen ja toimeentulon varmistamiseen. Onhan vuoden alku ollut kaikkea muuta kuin lupaava paperiteollisuudessa työskenteleville, vaikkakin Kuusankoski on muihin paperiteollisuuspaikkakuntiin nähden ollut paremmassa asemassa. Täällä ei ole ollut lomautusvaroituksiakaan.

Myös ennen ja jälkeen liittokokouksen osaston ja sen luottamushenkilöiden tehtävä on luonnollisesti huolehtia juuri näistä samoista asioista muiden käytännön toimenpiteiden ja juoksevien asioiden lisäksi.

TES ottaa aikaa

● Työehtosopimus antaa luottamusmiehille työtä koko vuoden ajaksi. Joskus vuosia sitten TES meni läpi nopeastikin, mutta nykyisin on palkkapolitiikka vedetty niin huippuunsa, että siitä pitää taistella kynsin hampain jatkuvasti. Jo syksystä alkaen kerätään TES-muuttoaesityksiä ja vaikuttaa siitä, että kesälomat ovat lähellä ennen kuin sopimus on solmittu.

Kesälläkin toimitaan

● Muiden vuosien tapaan on osastolla vilkasta toimintaa myös kesällä. Työhuonekunnat järjestävät saunailtoja

Uranpirtillä. Urheilu-, nuoriso-, nais-, opinto- ja tiedotusjaosto jatkavat talvella aloitettua toimintaansa. Pääosa opiskelusta ja kurssituksesta tapahtuu talvisin, mutta esimerkiksi opintojaoston talvitoiminnan päätös 'luokkaretki' on jo muodostunut jokavuotiseksi tapahtumaksi.

Tiedottaminen osaston sisäisenä ja ulospäin suuntautuvana jatkuu ympärivuoden.

Retkiä ja vierailuja

● Myös vapaaajasenille järjestetään vuosittain retki, jolla juhlistetaan jäsenmerkkien jakoa. Tällöin on retken osanottajilla mahdollisuus tavata vanhoja työtovereitaan ja muistella menneitä.

● Yhteyksiä muihin liiton osastoihin kuin myös muihin ammattiosastoihin pidetään tänä vuonna yllä kuten muinaikin vuosina. Täällä on käynyt vieraita ja Kuusankosken osasto on suorittanut vastavierailuja. Nämä vierailut auttavat meitä näkemään ja uskommaan, että muuallakin eletään ja toimitaan samoissa merkeissä kuin täällä.

● Tiedustelimme parilta osaston jäseneltä heidän suhtautumistaan ja osallistumistaan osaston toimintaan.

Opintokerhoille yhteistilaisuuksia

● Kymin paperitehtaan laboratoriossa 3-vuorotyössä työskentelevä **Riitta Reiman** kertoi olevansa innokkaimmin mukana opintokerhotyöskentelyssä. Tänä keväänä alkavat olla lopuillaan kurssi "Mielenterveys työelämässä" sekä englanninkielen kerho.

Osaston ja työhuonekuntansa kokouksiin kertoi Riitta Reiman osallis-

tuvansa hyvin harvoin. Naisjaoston kokouksissa hän on joskus käynyt.

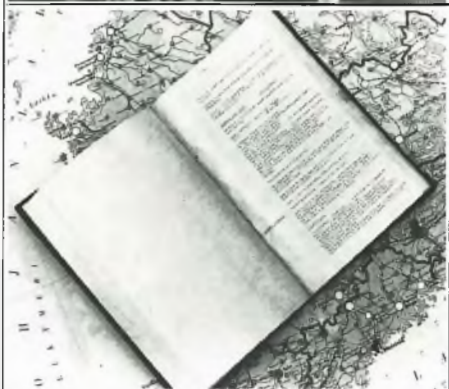
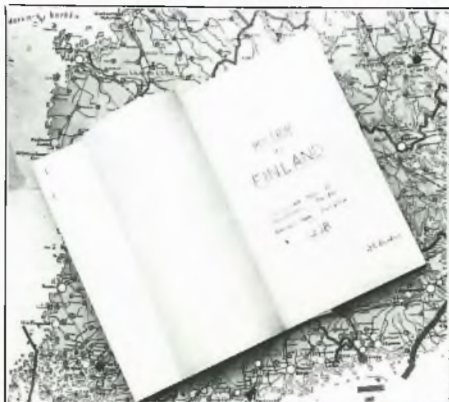
Mitä toimintaa haastateltava toivoisi lisää? Muuta toimintaa oli Riitta Reimanin mielestä riittävästi, mutta eri opintokerhojen yhteistilaisuuksia saisi olla enemmän. "Oman kerhon ihmiset nyt tuntee, mutta muista kerhoista ei juuri tiedä mitään." Riitta Reiman on opintojaoston edustajana tiedotusjaostossa.

Nuoret mukaan toimintaan

● Lasse Palmumaa työskentelee 3-vuorotyössä Kymin paperitehtaan PK 3:lla. Hän kertoi käyneensä muutamilla osaston sekä liiton järjestämällä ay-kursseilla.

Hänet on valittu tänä vuonna osaston nuorisojaoston vetäjäksi. "Se tarkoittaa, että toimintasuunnitelmat ovat selvät ja ainakin tulee osallistuttua jaoston toimintaan." Lasse Palmumaa kuuluu myös opintojaostoon ja on nuorten edustajana tiedotusjaostossa. On luonnollista, että hän toivoo nuorten tulevan aktiivisesti mukaan oman jaostonsa toimintaan. Muusta osaston toiminnasta puhuttaessa hän toivoi laajempaa mielipiteiden vaihtoa, jolla voitaisi lisätä päätöksen tekijöiden määrää. □

Kokonaiseen paksuun päiväkirjaan innoitti v. 1938 tehty Suomen-matka nuoren engelsmannin. Alakuvassa vieras isäntänsä dipl.ins. Nils Bo Grotenfeltin isällisessä huomassa.

● Keskiyö 4. p:nä toukokuuta 1938. Lähtö kotoa 10.30 ap. Aurinko paistoi. Saapuminen Yorkiin 12.15 ip. Lounas Alfred-enon kanssa asemahotellissa. Lähtö Hulliin 1.45 ip. Erinomainen tie. Laivaus. Auto nostettiin suurella varovaisuudella ruumaan. Merelle 9.30 ip. Kylmä mutta kirkas ilta. Siisti ja mukava hytti, n:o 23.

● Tästä alkoi erään brittinuorukaisen, **Ian E. Davidsonin** seikkailu Suomeen lähes 40 vuotta sitten. Miltei kolme kuukautta kestäneen vierailun aikana Ian ennätti nähdä Suomen-maata enemmän kuin suomalainen koko ikänään. Matka risteili Hangosta Petsamoon ja Oulusta Viipuriin. Taivalta tehtiin pienellä urheiluautolla, linja-autolla, junalla, laivalla, reellä ja jalkaparikassa.

● Mikä sai nuoren miehen lähtemään näin perusteelliselle tutkimusmatkalle? Aloitteen asiasta teki Ian Davidsonin isäpappa, joka omisti paperitehtaan nimeltä Hendon Mill lähellä Newcastlea. Tehdas käytti raaka-ainekseen suomalaista selluloosaa, jota sille toimitti Suomen Selluloosayhdistys lontoolaisen agentuurin Price & Pierce'n välityksellä.

● Retki oli siis yhdistetty opinto- ja turistimatka nuorelle Ianille, joka oli aikeissa ryhtyä opiskelemaan paperin tekoa. Tämä selvittää myös sen äärimmäisen pikkutarkkuuden ja havaintojen runsauden, mikä sisältyy tämän jutun pohjana olevaan päiväkirjaan "Matkani Suomeen 4. toukokuuta —27. heinäkuuta vuonna 1938".

● Tämän mainion päiväkirjan lähetti toimitukseen tutustuttavaksi myyntipäällikkö Robert von Veh Kymiyhtiön kanadalaisen osakkuusyhtiön Eurocanin Vancouverin myyntikonttorista.

● Kun ryhdytään selailemaan muhkean päiväkirjan koneella kirjoitettuja sivuja, ei voida olla hämmästelemättä nuoren miehen utteruutta havaintojensa tallentamisessa. Kirjan tekstiosuuteen liittyy runsaasti valokuvia, jotka ovat joko tekijän itsensä ottamia, ostettuja tai lahjaksi saatuja.

● Tapahtumat on kirjoitettu hyvin pikkutarkasti muistiin. Ensimmäisen päivän kierros Helsingin keskustassa innoittaa nuoren miehen tällaiseen toteamukseen!

● "Käynti eduskuntatalossa. Upea rakennus, kauniit mittasuhteet. Materiaali graniittia ja marmoria. Ovet poikkeuksellisen hienoja. Kaupungin kadut siistejä. Talot hienoja, slummeja ei missään. Enimmäkseen kerrostaloasuntoja, jopa työläisillä. Ihmiset näyttävät tyytyväisiltä. Huolimattoman näköisiä sotilaita kaikkialla."

Matkapäiväkirja 40 vuoden takaa

Suomi sulo Pohjola

● Sitten alkaa Ian Davidsonin matka ympäri maata. Selluloosayhdistys on järjestänyt hänelle käynnit miltei kaikkiin silloisiin paperi- ja selluloosatehtaisiin. Ja nuoren miehen kynä sauhuaa. Syntyy muistiinpanoja matkan varrelta, tehtaiden tekniikasta, saunaretkistä, lähes kaikesta.

● "Lähdimme aikaisin aamulla katsomaan metsätyömaita. Ajoimme 50 km ja pysähdyimme seuraamaan uittoa. Tukeista ja pressuista kyhätysissä kämpässä saimme suolaista kahvia, joka pikemminkin lisäsi kuin sammutti janoa."

● "Jatkoimme matkaa reellä. Ilma oli kylmä ja satoi lunta (toukokuussa)? Puimme turkit päällemme ja näytimme varmaankin kuin karhulaumalta. Nousimme laivaan, joka kuljetti meidät pitkin jokia, läpi järvien, pikku koskien. Näkymät olivat huikeat. En ole koskaan kokenut mitään tämän kaltaista."

● Jylhän luontoretken jälkeen vieras viedään tietenkin, minnekäs muualle kuin saunaan. Ja jälleen tulee merkintä päiväkirjaan.

● "Tultuamme takaisin kaupunkiin, joimme kupin teetä ja menimme saunaan. Suomalainen sauna on pieni huone, jossa on parveke. Kivet lämmitetään avoimella tulella ja niiden päälle heitetään vettä. Olimme kuumassa höyryssä niin kauan että puhdistuimme ja sen jälkeen menimme pesulle ja kylmään suihkuun."

● Itä-Suomen kokemusten jälkeen siirrytään junalla Viipuriin. Tutustutaan kaupunkiin ja käydään lähistöllä sijaitsevalla Hackmanin tehtaalla.

● "Tulo Viipuriin. Majoittuminen 'Knut Posseen'. Puhdas ja hieno kaupunki, hyvä satama ja kauniita taloja. Ei paljon ihmisiä, mutta paremmin pukeutuneita kuin Helsingissä. Lounas 'Pyöreässä tornissa'. Viehättävä paikka. Tarjoilijoilla vanhanaikaiset asut, pitkät hameet ja kauniin valkoiset esiliinat."

● Viipurista siirtyy retkeilijä ensin Imatralle Enso-Gutzeitin vieraaksi. Ihastellaan tietysti ryöpeätä koskea ja tutustutaan tehtaisiin. Seuraavana kohteena onkin sitten jo Kuusankoski, minne saavutaan autolla päiväkirjan mukaan klo 10.45 ap. Vastassa on Mr. Serk paperitehtaalta. Vieras viedään ensin Kymin sulfittisellutehtaalle, jota esittelee Mr. Koskull.

● "Hyvin hieno tehdas, todella siisti. Uusi kuorimo, kolmivaiheinen valkaisu. Valitettavasti emme ehtineet saada enemmän tietoja valkaisuaitoksesta."

"11.45 ap. lähdimme Voikkaan tehtaalle. Tehtaassa on 2 Walmsleyn konetta, nopeus 1100 jalkaa/min, 150 000 tonnia vuodessa. Tehtaalla 15 Voithin hiomakonetta, kivet valmistetaan itse. 10 hiomakonetta käyvät vesivoimalla. Erinomainen tehdas. Uudet hienot rakennukset. Paperivarasto erityisen hyvin suunniteltu, automaattiset kuljettimet. Valitettavasti kierros jäi lyhyeksi."

● Tämän jälkeen ohjelmassa seuraa muutamia välipäiviä. Mutta niistäkin tulee tarkat havainnot päiväkirjaan.

● "Kävimme lentonäytöksessä. Surkea esitys. Vain muutamia englantilaisia koneita. Illalla tanssimassa. Hyvä ohjelma mutta lattialla tungosta."

● "Menin Lahteen. Joimme Frankin kanssa teetä ja menimme elokuviin,

missä esitettiin 'Laihaa miestä'. Auto oli jätettävä ulos, koska emme löytäneet sunnuntaina tallia. Ihmiset näyttävät ajattelevan, että automme on liian pieni ja matala Suomen oloihin. Laskin, että automme ympärillä oli parhaimmillaan 50 uteliasta ihmistä."

● Sitten alkavat jälleen tehdaskäynnit. Nyt ovat vuorossa Pohjois-Suomen tehtaast ja Lappi.

● "Kuopiossa kävin parturissa. Nainen leikkasi tukkani. Se oli uusi kokemus! Iisalmen jälkeen keli huonontui. Kuoppaista, kuraista ja lunta. Jouduimme hinattavaksi. Saimme onneksi apua vanhalta V 8 Fordilta."

● Matka Pohjoisessa koituu sekä rasitukseksi että virkistykseksi. Pientä matkaväsymistä alkaa kuitenkin ilmetä, sillä merkinnät käyvät hieman niukemmiksi ja yksivakaisemmiksi. Suunnitelmista ei vain anneta periksi ja niin Ian Davidson käy Petsamossa ja Inarissa saakka. Harmin aiheena ovat auton katkennut jousi ja pohjoisen vihaiset mäkäräiset.

● Palattuaan Helsinkiin Ian tarjosi kaikille isännilleen jäähyväisillallisen Hotelli Savoyssa. Ruokalista oli kohdeltiaasti suomalainen.

● "Söin ensimmäistä kertaa elämänsäni rapuja ja niiden kanssa snapseja. Sotkuista puuhaa, mutta kaikesta huolimatta erinomainen illallinen."

● Muutamia vuosia matkansa jälkeen joutui Ian Davidson ottamaan isänsä tehtaan johdon käsiinsä. Hän oli silloin 30-vuotias. Pari vuosikymmentä myöhemmin Mr. Davidson moi tehtaansa uudelle yrittäjälle ja muutti Kanadaan. Hän kuoli kaksi vuotta sitten. E.N. □

● ”Tarkoituksenamme oli kerätä englanninkielien klubille rahaa järjestämällä pukujuhla. Samalla halusimme kokeilla, kiinnostaako yleisöä talainen tilaisuus”, kertoi toimittaja Mawby. ”Valitettavasti petyimme

kummassakin suhteessa: rahaa ei saatu kuin pari kymppiä ja yleisöä oli valitettavan vähän. Ihmiset istuvat mieluummin ravintolassa tai television ääressä.”

● Mutta pukujuhlaan saapuneilla oli

hurjan hauskaa. Siellä oli öljysheikki Arabiasta, pari cowgirlia Coloradosta, Ian roomalainen, Suomi Neito ja hänen boyfriendinsä San Fransiscosta, vieraita Espanjasta ja Ranskasta, varieteetähtiä, ylhäisönaisia, hengelli-

Kettil Cedercreutz, taikuri ja temppujen tekijä, parhaassa vauhdissaan: hokkus pokkus ja ilma on huiveja täynnä!

Who are you?

**If you're the one we think you are, then ...
...who's the one we thought was you?**

Pukujuhla Koskelassa

● Taikatemppuja ja sirkusnumeroita esittivät Kettil Cedercreutz ja Reijo Hämäläinen 25. 3. Kuusankoskella Koskelassa The Kymmene English Clubin pukujuhlissa. Nuoret taitavat Haminan Teinisirkuksen esiintyjät hämmästyttivät 'yhtiön agentteja ympäri maailmaa' konstikkaila tempuillaan.

● Englanninkielien opettaja Ian Lang, toimittaja David Mawby ja sihteeri Susanne Suhonen olivat pukujuhlan 'sieluja'. Yleisöä oli kolme kourallista.

Tässä tehdään taikoja joukolla. Vas. Kettil Cedercreutz, David Mawby, Mona ja Felix Björklund, Ethel Berg, Eva Nordblad, Eija Mawby ja Gustav Danielsson.

sen säädyn edustajia, palkollisia, kuritonta nuorisoa jne. eli 'agentteja ympäri maailmaa'.

● Alkucocktailin jälkeen seurue siirtyi katselemaan sirkustaiteilijoiden huimia esityksiä, jotka palkittiin runsailla suosionosoituksilla. Mainittakoon, että Kettil Cedercreutz voitti 3. sijan juniorien taikurimestaruuskilpailussa tänä keväänä.

Repa alias Reijo Härmäläinen ajeli yksi-pyöräisellään Koskelan salissa.

Ja näin pyörii Kettilin lasso! Hän esitti monia korkeatasoisia näytteitä taidostaan kiinnostuneelle ja kiitolliselle yleisölle.

Ilo, riemu ja leikinlasku jatkui pitkään yöhön. Tanssin lomassa vapauduttiin esittämään ohjelmanumeroita kukin lahjakkuutensa mukaan.

● Iltaa jatkettiin Soft diskossa. Tanssia, Vorschmackia ja 'paukkuja'. Susanne Suhonen esitti yhden naisen teatteria varsin suurella antaumuksella, David Mawby lauloi bravuurinumeronsa, irlantilaisen kansanlaulun säestäjänään kitaristi Kari Suhonen. Muu kansa sooloili kykyjensä mukaan.

● Haastattelukierroksen tuloksena tuli pelkästään myönteisiä lausuntoja. Tällaisia harmittomia kemuja ja yh-

dessä olon tuomaa viihtyvyyttä toivottiin lisää. Toivottiin myös, että useimmat olisivat viitseliäämpiä ja osallistuisivat pukujuhliin. Niissä kun on aina oma hurmansa!

● "Englanninkielien klubin juhliin voivat osallistua klubiin kuulumattomatkin", sanoi Ian Lang. Mahdollisesti tässä on ollut epätietoisuutta. — Kielivaikeuksia ei ole, sillä nytkin puhuttiin kaikilla kielillä! □

HK.

Sirkustaiteilijoiden esityksen ajaksi oli nuorta polveakin saapunut ihmettelemään mykistyttäviä taikatemppeja. Kuten kuvasta näkyy valitettavan vähän oli pukujuhlassa yleisöä.

Vuoden palokuntalaiseksi

Teuvo Tanska

* Palomies **Teuvo Tanskan** valitsi Kymintehtaan TPK vuoden palokuntalaiseksi. Kuusankosken kaupungin palolautakunta lahjoitti Kymintehtaan TPK:lle viime vuonna palokunnan 80-vuotisjuhliissa lasimaljakon toivomuksella, että se annetaan v. 1977 vuoden palokuntalaiseksi valitulle ansioituneelle henkilölle.

Tämä on ensimmäinen kerta, kun Kymintehtaan tehdaspalokunta valitsi vuoden palokuntalaisen. Nähtäväksi jää jatkuuko tapa.

Palomies Teuvo Tanska työskentelee rakennusosastolla sähköasentajana. Hän on jo 20 vuoden ajan osallistunut palokuntatyöhön ja erikoistunut hengityslaitteiden huoltajaksi ja niiden käyttöön kouluttajaksi. Hän on kouluttanut myös yhtiön ulkopuolisia henkilöitä. Teuvo Tanska huoltaa toista sataa hengityslaitetta ja lisäksi muuta eriytiskalustoa.

Kymintehtaan tehdaspalokunnan johtokunnan puheenjohtaja, rakennusmestari **Kauko Haimi** kertoi, että johtokunta valitsi yksimielisesti palomies Teuvo Tanskan vuoden palokuntalaiseksi. "Valinnassa otettiin huomioon mm. aktiivisuus varsinaisessa palontorjuntatyössä sekä yhdistystoiminnassa ja henkilökohdaiset ominaisuudet, kuten yhteistyöhalukkuus ja sopeutumiskyky", sanoi Haimi.

Vuoden palokuntalainen puolestaan kertoi, että onnittelijoita nimityksen johdosta on ollut paljon. Hän totesi vielä, että palokuntatyö on harrastus siinä, missä jokin muukin. "Se on lisäksi yhteiskuntaa tukevaa, vastuuntuntoista toimintaa. Se tuo elämään myös vaihtelua ja jännitystä. Lisäksi palokuntatyössä oppii mielenkiintoisia asioita."

HK.

Syntymäpäiviä

Kuusankoski

Väinö Ahlroth

erikoisteknikko metsäosastolta täytti 60 vuotta 5.4. Hän on syntynyt Jämsässä ja tuli yhtiön palvelukseen ensi kerran 1933. Nikkarilan metsäkoulun käytyään 1945 hän tuli metsäosastolle työnjohtajaksi. Piiriteknikoksi hänet nimitettiin 1947 ja piiriesimieheksi 1950. Nykyiseen tehtäväänsä hän tuli 1968. Hän on ansioitunut erityisesti autokuljetuksen ja uiton kehittämisessä.

Kyllikki Metiäinen

siivooja Voikkaan paperitehtaalta täyttää 60 vuotta 11.5.

Erkki Kukkola

rakennustyöntekijä rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 25.5.

Sirkka Rainio

siivooja asunto-osastolta täyttää 60 vuotta 3.6.

Jaakko Perätalo

purkaja kuljetusosastolta täyttää 60 vuotta 7.6.

Pauli Pentti

viilaaja Kymin konekorjaamolta täytti 50 vuotta 17.4.

Alpo Värjä

ohutlevyseppä Kymin konekorjaamolta täytti 50 vuotta 17.4.

Alli Tervola

pituusleikkurin apunainen Voikkaan paperitehtaalta täytti 50 vuotta 23.4.

Yrjö Alahäme

GT 13—14 aseman hoitaja Voikkaan höyryvoimalaitokselta täytti 50 vuotta 23.4. Hän on syntynyt Viipurin maalaiskunnassa ja tuli yhtiön palvelukseen 1948. Nykyiseen tehtäväänsä hänet nimitettiin 1958.

Kerttu Siira

siivooja kuljetusosastolta täyttää 50 vuotta 7.5.

Eino Salmi

viilaaja Kuusanniemen sulfaattisellutehtaan kunnossapito-osastolta täyttää 50 vuotta 21.5. Hän on syntynyt Kuusankoskella ja tuli yhtiön palvelukseen ensi kerran 1943 Kymin korjauspajalle. Nykyiseen tehtäväänsä hän tuli 1964.

**Niilo
Harjula**

**Valtteri
Maljanen**

**Anna
Hiltunen**

**Kalle
Lyytikäinen**

**Oiva
Tirkkonen**

**Eino
Karjunen**

**Impi
Leikas**

**Simo
Ulmala**

**Annikki
Virtanen**

**Erkki
Ruoholahti**

**Pentti
Nurminen**

**Alpo
Pöllä**

Eino Kylliäinen
kemikaali- ja massaosaston
hoitaja Kymin paperiteh-
taan PK 7:ltä täyttää 50
vuotta 22.5. Hän on syntynyt
Savitaipaleella ja tuli
yhtiön palvelukseen 1956
Kymin paperitehtaalalle. Ny-
kyiseen tehtäväänsä hän tuli
1970.

Leevi Ojala
seppä Kymin konekorjaa-
molta täyttää 50 vuotta
22.5.

Esko Niemi
rakennustyöntekijä raken-
nusosastolta täyttää 50 vuot-
ta 29.5.

Niilo Harjula
viilaaja Kymin konekorjaa-
molta täyttää 50 vuotta 4.6.
Hän on syntynyt Kuusan-
koskella ja tuli yhtiön palve-
luksen 1942. Nuoruudes-
saan hänet tunnettiin TUL:n
eturivin urheilijana. Tehdas-
palokunnassa hän on pal-
vellut 35 vuotta.

Veikko Salo
pakkaaja Kymin paperiteh-
taan Yankee-osastolta täyt-
tää 50 vuotta 16.6. Hän on
syntynyt Kuusankoskella ja
tuli yhtiön palvelukseen
1947.

Pentti Iiskola
lippumies kuljetusosastolta
täyttää 50 vuotta 19.6.

Juankoski

Valtteri Maljanen
kattilalaitoksen ja paineas-
tioiden vastuunalainen hoi-
taja täyttää 50 vuotta 3.5.

Anna Hiltunen
siivooja täyttää 50 vuotta
18.5.

Kalle Lyytikäinen
silinterimies täyttää 50 vuot-
ta 31.5.

Oiva Tirkkonen
hioja täyttää 50 vuotta
13.6.

Karkkila

Eino Karjunen
sulattaja valimosta täyttää
50 vuotta 9.6. Yhtiön palve-
luksen hän tuli 1963.

Eino Laine
lämpökäsittelijä valimosta
täyttää 50 vuotta 11.6. Yh-
tiön palvelukseen hän tuli
1948. Hän on Karkkilan
kaupunginvaltuuston jäsen.

Heinola

Impi Leikas
konttorisiivooja tehdaspal-
velusta täyttää 60 vuotta
13.5. Hän tuli yhtiön palve-
luksen 1971.

Simo Ulmala
pakkaaja kattilaosastolta
täyttää 60 vuotta 24.5. Yh-
tiön palvelukseen hän tuli
1966.

Annikki Virtanen
nosturinkuljettaja kattila-
osastolta täyttää 50 vuotta
10.5. Yhtiön palvelukseen
hän tuli 1965.

Erkki Ruoholahti
asennustyönjohtaja kattila-
osastolta täyttää 50 vuotta
3.6. Yhtiön palvelukseen
hän tuli 1966.

Pentti Nurminen
levyseppä kattilaosastolta
täyttää 50 vuotta 6.6. Yh-
tiön palvelukseen hän tuli
1975.

Alpo Pöllä
laadunvalvoja laadunval-
vontaosastolta täyttää 50
vuotta 21.6. Hän tuli yhtiön
palvelukseen 1956. Hän toi-
mii tehtaan työntekijöiden
työsuojevaluvaltuutettuna ja
osallistuu aktiivisesti am-
mattiyhdistystoimintaan.

Manan majoille

Tammikuun 17. pñä kuo-
li Lahden keskussairaalassa
työtekniikko **Leo Määttä**
Heinolan tehtaan laadun-
valvontaosastolta. Hän oli
syntynyt Kanneljärvellä
19.5.1931 ja tuli yhtiön pal-
velukseen 1961.

Helmikuun 5. pñä kuoli
pitkän sairauden murtama-
na vuoromestari **Kauko
Makkonen** Voikkaan puu-
hiomolta. Hän oli syntynyt
Kesälahdella 5.9.1931 ja tuli
yhtiön palvelukseen 1960.
Käytyään Tampereen teknil-
lisen koulun 1966 hänet
nimitettiin vuoromestariksi
Voikkaan puuhiomoon.
Häntä jäivät kaipaamaan
puoliso ja kaksi lasta.

Maaliskuun 19. pñä kuoli
portinvartija **Eino Savikko**
Kuusankoskelta. Hän oli
syntynyt 7.7.1920 Haapa-
järvellä ja tuli yhtiön palve-
luksen 1958. Hän toimi
Paperiliiton Kuusankosken
osasto 19:n taloudenhoita-
jana v:sta 1966 lähtien hoi-
taen tehtäväänsä tunnolli-
sesti vaikeinakin aikoina.

Valurautakattila on rautaa pientaloissa.

**Valurautainen Högfors 12 ja 13 lämpökattila.
Kymi Kymmene Metalli**